

Бв 5/673 40

Пролетары всіх країн, єднайтесь!

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДАНИЕ ЦК КП/б/Е

№ 1 СТУДЕНЬ 1947

ВЫДАВЕЦТВА ЗВВВА

ХТО ЖАДАЄ

НОВАГА РОСКВІТУ НАШАЙ РЭСПУБЛІКІ,
ТОЙ БУДЗЕ ГАЛАСАВАЦЬ ЗА КАНДЫДАТАУ
БЛОКА КОМУНІСТАУ І БЕСПАРТЫЙНЫХ!

Першы дэпутат

Сімвалам радасці, прайды і волі
Сталася слова адно на ўвесь свет.
Слова тое — СТАЛІН, сцяг яснай долі,
Гордасць народаў, зямлі нашай цвет.

Шлях у ясноты, у новыя далі
Нам ён акрэсліў, як геній-прарок,
Выкаваў сілу, цвёрдзейшую сталі,
Зрынуўшы цемру фашысцкую ў мрок.

Грознай скалою над светам высока
Край наш Совецкі сягоння стаіць,
Смелае, зоркае Сталіна вока
Даль прабівае, надрэмна глядзіць.

Бачыць ён ходы ўсе ворагаў злых,
Чуе шыпенне двурушных сяброў.
Марны-ж патугі і хітрыя кросны
Тых, каму долар дарожай за кроў...

Мудры і просты, усімі любімы,
Служыць народу ён, дбае аб ім.
Годны наш бацька, таму тваё імя
Сталася бліжэй для нас, дарагім!

Бось чаму сёння з края да края
Голасам дружным на радасны лад
Слаўнае імя народ называе —
Сталін, ты першы наш друг — дэпутат!

УСЕНАРОДНЫ КАНДЫДАТ

На шматлюдных перадвыбарчых сходах рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі Совецкага Саюза першым кандыдатам у дэпутаты Вярхоўных органаў улады аднадушна вылучалася кандыдатура Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна. Імя геніяльнага палкаводца і правадыра, лепшага друга працоўных было названа ва ўсіх кутках нашай неабсяжнай савецкай краіны. На крайняй поўначы і на поўдні, на ўсходзе і ў заходніх абласцях нашай краіны з вялікім натхненнем на розных мовах нашай многанацияльнай дзяржавы з аднолькавай цеплынёй і любоўю вылучалася самае дарагое імя для кожнага савецкага чалавека — імя вялікага Сталіна. І беларускі народ разам з усімі народамі Совецкага Саюза сваім першым кандыдатам у дэпутаты назваў мудрага, роднага Сталіна.

Па ўсёй нашай рэспубліцы перадвыбарчыя сходы праходзілі як хваляючая дэманстрацыя маральна-палітычнага адзінства працоўных вакол большэвіцкай партыі, вакол мудрага і геніяльнага правадыра народаў таварыша Сталіна.

З іменем вялікага Сталіна звязаны ўсе лепшыя пачуцці і думкі нашага народа, яго несакрышная воля выканаць грандыёзныя планы будаўніцтва ў новай пасляваеннай пяцігодцы. З іменем таварыша Сталіна звязаны ўсе нашы дасягненні, усе нашы перамогі на франтах Айчыннай вайны. З іменем вялікага Сталіна савецкія воіны ішлі ў бой на ворага і перамагалі.

Разам з Леніным Іосіф Вісарыёнавіч Сталін стварыў нашу беларускую дзяржаву. Пад кіраўніцтвам Сталіна з цёмнай, адсталай, жаб-

рацкай і непісьменнай царскай калоніі Беларусь ператварылася ў краіну развітай прамысловасці і буйнай калектыўнай гаспадаркі.

І ў гады мірнага жыцця, і ў самыя цяжкія дні выпрабавання, у гады нямецкага нашэсця, таварыш Сталін заўсёды памятаў аб нас. Ён арганізаваў вызваленне беларускага народа ад чужаземных захопнікаў. І цяпер, у дні аднаўлення разбуранай ворагам народнай гаспадаркі, Іосіф Вісарыёнавіч аказвае нам вялікую штодзённую дапамогу.

Добра ведае аб гэтых клопатах і дапамозе беларускі народ, і ў прыватнасці жанчыны. З іменем вялікага Сталіна звязаны здабытае і заваяванае поўнае роўнапраўе жанчыны з мужчынам, права на шчаслівае мацярынства, радаснае дзяцінства нашых дзяцей, светлае юнацтва нашай цудоўнай моладзі.

З найвялікшай радасцю сустрэлі вестку працоўных нашай рэспублікі аб згодзе таварыша Сталіна балатыравацца па Сталінскай выбарчай акрузе гор. Мінска. Пачуццё бязмежнага шчасця, велізарнай радасці і ўдзячнасці ахапіла ўсіх выбаршчыкаў Беларусі.

Працоўныя рэспублікі выражаюць аднадушнае жаданне сустрэць знамянальную дату — 9 лютага 1947 года — новымі вытворчымі перамогамі, датэрміновым выкананнем планаў.

У дзень усенароднага свята — выбараў у Вярхоўны Совет БССР — выбаршчыкі Сталінскай выбарчай акругі ўсе, як адзін, з'явіцца да выбарчых урнаў і аддадуць свае галасы першаму кандыдату непераможнага блока камуністаў і беспартыйных — таварышу Сталіну.

І. В. Сталін у кабінете В. І. Леніна.
Малюнак заслужанага дзеяча мастацтваў мастака П. Васільева.

Сталін аб Леніне

(Урыўкі з прамовы на вечары крэмлёўскіх курсантаў 28 студзеня 1924 г.)

ГОРНЫ АРОЛ

Упершыню я пазнаёміўся з Леніным у 1903 г. Праўда, гэтае знаёмства было не асабістае, а завочнае, у парадку перапіскі. Але яно пакінула ў мяне незгладжальнае ўражанне, якое не пакідала мяне за ўвесь час маёй работы ў партыі. Я знаходзіўся тады ў Сібіру ў ссылцы. Знаёмства з рэвалюцыйнай дзейнасцю Леніна з канца 90-х гадоў і асабліва пасля 1901 года, пасля выдання «Іскры», прывяло мяне да пераканання, што мы маем у асобе Леніна чалавека незвычайнага. Ён не быў тады ў маіх вачах простым кіраўніком партыі, ён быў яе фактычным стваральнікам, бо ён адзін разумеў унутраную сутнасць і неадкладныя патрэбы нашай партыі. Калі я параўноўваў яго з астатнімі кіраўнікамі нашай партыі, мне ўвесь час здавалася, што саратнікі Леніна—Пляха-

наў, Мартаў, Аксельрод і другія—стаяць ніжэй Леніна цэлай галавой, што Ленін у параўнанні з імі не проста адзін з кіраўнікоў, а кіраўнік вышэйшага тыпу, горны арал, які не ведае страху ў барацьбе і смела вядзе ўперад партыю па нязведаных шляхах рускага рэвалюцыйнага руху. Гэтае ўражанне так глыбока запала мне ў душу, што я адчуў неабходнасць напісаць аб ім аднаму свайму блізкаму сябру, які знаходзіўся тады ў эміграцыі, патрабуючы ад яго водзвыу. Праз некаторы час, будучы ўжо ў ссылцы ў Сібіру,—гэта было ў канцы 1903 года,—я атрымаў поўны захаплення адказ ад майго сябра і простае, але глыбока змястоўнае пісьмо Леніна, якога, як аказалася, пазнаёміў мой сябра з маім пісьмом. Пісьмяцо Леніна было параўнаўча невялікае, але яно дала смелую, бясстрашную крытыку практыкі нашай партыі і цудоўна выразнае і сціслае

выкладанне ўсяго плана работы партыі на бліжэйшы перыяд. Толькі Ленін умеў пісаць аб самых забытых рэчах так проста і ясна, сцісла і смела—калі кожная фраза не гаворыць, а страляе. Гэтае простае і смелае пісьмяцо яшчэ больш умацавала мяне ў тым, што мы маем у асобе Леніна горнага арла нашай партыі. Не магу сабе дараваць, што гэтае пісьмо Леніна, як і многія іншыя пісьмы, па звычаю старога падпольшчыка, я спаліў.

З гэтага часу пачалося маё знаёмства з Леніным.

СКРОМНАСЦЬ

Упершыню я сустрэўся з Леніным у снежні 1905 г. на канферэнцыі большэвікоў у Тамерфорсе (у Фінляндыі). Я спадзяваўся ўбачыць горнага арла нашай партыі, вялікага чалавека, вялікага не толькі палітычна, але, калі ўгодна, і фізічна, бо Ленін рысаваўся ў маім уяўленні ў выглядзе велікана, статнага і прадстаўцельнага. Якое-ж было маё расчараванне, калі я ўбачыў самага звычайнага чалавека, ніжэй сярэдняга росту, нічым, літаральна нічым не адрозніваючага ад звычайных смертных...

Прынята, што «вялікі чалавек» звычайна павінен спазняцца на сход з тым, каб члены схода з заміраннем сэрца чакалі яго паяўлення, пры чым перад паяўленнем вялікага чалавека члены схода папярэджваюць: «тсс... цішэй... ён ідзе». Гэтая абраднасць здавалася мне не лішняй, бо яна імпаніруе, унушае павагу. Якое-ж было маё расчараванне, калі я даведаўся, што Ленін з'явіўся на сход раней дэлегатаў і, забіўшыся недзе ў кутку, па-працяцку вядзе гутарку, самую звычайную гутарку з самымі звычайнымі дэлегатамі канферэнцыі. Не ўтаю, што гэта здалося мне тады некаторым парушэннем некаторых неабходных правілаў.

Толькі потым я зразумеў, што гэтая прастата і скромнасць Леніна, гэтае імкненне застацца непрыкметным або, ва ўсякім выпадку, не кідацца ў вочы і не падкрэсліваць сваё высокае становішча,—гэтая рыса прадстаўляе адзін

з самых моцных бакоў Леніна, як новага правадыра новых мас, простых і звычайных мас найглыбейшых «нізоў» чалавецтва.

БЕЗ ЗАЗНАЙСТВА

На наступным з'ездзе ў 1907 годзе ў Лондане большэвікі аказаліся пераможцамі. Я ўпершыню бачыў тады Леніна ў ролі пераможцы. Звычайна перамога кружыць галаву іншым правадырам, робіць іх ганарлівымі і фанабэрыстымі. Часцей за ўсё ў такіх выпадках пачынаюць таржастваваць перамогу, спачываць на лаўрах. Але Ленін ні на ёту не быў падобны на такіх правадыроў. Наадварот, іменна пасля перамогі станаўіўся ён асабліва пільным і насцярожаным. Памятаецца, як Ленін настойліва ўнушаў тады дэлегатам: «першая справа—не захапляцца перамогай і не зазнавацца; другая справа—замацаваць за сабой перамогу; трэцяя—дабіць праціўніка, бо ён толькі пабіты, але далёка яшчэ не дабіты». Ён едка высмейваў тых дэлегатаў, якія лёгкадумна запэўнялі, што «з гэтага часу з меншавікамі пакончана». Яму няцяжка было даказаць, што меншавікі ўсё яшчэ маюць карэнні ў рабочым руху, што з імі трэба змагацца ўмеючы, усяляк унікаючы пераацэнкі сваіх сіл і, асабліва, недаацэнкі сіл праціўніка.

«Не зазнавацца перамогай»—гэта тая самая асаблівасць у характары Леніна, якая дапамагала яму цвяроза ўзважваць сілы праціўніка і страхваць партыю ад магчымых нечаканасцей.

ГЕНІЙ РЭВОЛЮЦЫІ

Ленін быў народжан для рэвалюцыі. Ён быў сапраўды геніем рэвалюцыйных узрываў і найвялікшым майстрам рэвалюцыйнага кіраўніцтва.

... Геніяльная празорлівасць, здольнасць хутка схватваць і разгадваць унутраны сэнс наступаючых падзей—гэта тая самая ўласцівасць Леніна, якая дапамагала яму намячаць правільную стратэгію і ясную лінію паводзін на паваротах рэвалюцыйнага руху.

Як Фядосія Нікіцішна ў Леніна была

У нас бацька быў кровельшчык, працаваў у Смольным, ды перад самай рэвалюцыяй і памёр. Так што заробтак яго недаатрыманым застаўся. Часовы ўрад з'явіўся — маці пайшла адносна грошай, вярнулася з сорамам. Толькі і запыталі:

— А ты, бабка, бачыла, як лягушкі скачуць?

Зіма нас прыціснула, маці гаворыць:

— Усе Леніна хваляць цяпер, ці не схадзіць мне ў Смольны?

Неяк раніцай устаем — няма старой. Думаем — у абедні, а яна гэта ў Смольны пайшла... І вось падумаўце! Хадзіла, хадзіла там па кабінетах, ды на Владзіміра Ільча і натрапіла... Піша ён, запівае цукерку халодным чаем...

Яна ніколі не падумала, што гэта ён сам, — тады яшчэ партрэтаў яго мала было, — і пытае:

— Вы, судар, на пісьме або на разборы?

Ён усміхнуўся:

— Як прывядзецца, сударыня. Вам на што?

— Мяне людзі к Леніну пасылалі, да Владзіміра Ільча. Гавораць, тваю справу, Фядосія Нікіцішна, з усіх начальнікаў адзін *Ленін можа разблытаць... А я гляджу на вас, як хутка пішаце, і думаю: «Які пан шматпісьменны! Ужо, бадай, не з апошніх начальнікаў». Дзе мне Леніна шукаць?! Ці не ўвойдзеце ў маё становішча?

Прыспакойна ўселася, ды коратка і далажыла.

Вочы ў яго такія вясёлыя зрабіліся, смяецца;

— Верна, Фядосія Нікіцішна... Без Леніна абыйдземся.

Выклікаў супрацоўніка, запісачку з кніжачкі даў:

— Таварыш, тэрмінова абарудуйце Фядосіі Нікіцішне яе справу.

Маці дамоў прыходзіць і грошы выкладае:

— Усе начальнікі ў Смольным добрыя! І без Леніна справу зрабілі.

А праз месяц прыносіць з рынка фатаграфічную картачку:

— Вось купіла начальніка, з якім у кабінете сядзела...

Фядосія Нікіцішна прыспакойна ўселася, ды коратка і далажыла...

Мы глянулі, ды і ахнулі:

— Мама, ды гэта-ж Ленін і быў!

(З кнігі «Творчасць народаў СССР».)

В. МАЯКОЎСКИ

Владзімір Ільч ЛЕНІН

(Урывак з паэмы)

Я ведаў рабочага.
Ён быў непісьменны.
Не раскусіў
нават азбукі соль.
Але ён чуў,
як гаварыў Ленін,
І ён
ведаў — усё,
Я чуў
расказ
селяніна-сібіра,
Вінтоўкамі
заваявалі жыццё,
што сонцам
цяпер праменіцца.

Яны не читалі
І не чулі Леніна,
але гэта
былі ленінцы.
Бачыў я горы —
на іх
і куст не рос,
Толькі
хмары
на скалах
ляжалі кругом.
І ў адзінага горца
на сто вёрст
лахманы
заззялі
ленінскім значком.

НЯХАЙ ЖЫВЕ НЕПАРУШНЫ БЛОК КОМУНІСТАЎ І БЕСПАРТЫЙНЫХ!

Усё бліжэй і бліжэй мы падыходзім да радаснага дня—дня выбараў у Вярхоўны Совет Беларускай Совецкай Соцыялістычнай Рэспублікі. Падрыхтоўка да выбараў паўсямесна праходзіць як магутная дэманстрацыя адзінства савецкага народа, згуртаванага вакол сваёй камуністычнай партыі, правадыра і настаўніка таварыша Сталіна.

Падрыхтоўка да выбараў у Вярхоўны Совет БССР праходзіць пры велізарным палітычным і вытворчым уздыме. У гарадах і сёлах сотні тысяч рабочых і работніц, калгаснікаў і калгасніц сталі на стаханаўскую вахту ў чэсць выбараў у савецкі парламент. Такая прырода савецкага чалавека, які імкнецца кожную знамянальную падзею васславіць сваёй працай на карысць Радзіме.

Пры найвялікшай актыўнасці ўсіх выбаршчыкаў прайшло вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Совета. Лепшых з лепшых сваіх сыноў і дачок вылучыў у свой парламент беларускі народ, людзей, якія ўвесь сэнс свайго жыцця бачаць у служэнні народу, якія грудзмі сталі на абарону Радзімы ў грозныя для яе дні нямецкага нашэсця, якія праславілі сябе доблеснай працай, якія вызначаюцца скромнасцю і адданасцю справе партыі Леніна—Сталіна.

Першым сваім кандыдатам беларускі народ назваў вялікага і мудрага Сталіна. Сталін! На свеце няма імя больш дарагога для савецкага народа. Аб ім, вялікім і родным, з аднолькавай любоўю гавораць рабочыя і работніцы, калгаснікі і калгасніцы, інжынеры і вучоныя. Згода таварыша І. В. Сталіна балатыравацца па Сталінскай выбарчай акрузе г. Мінска была сустрэта ўсім беларускім народам з велізарным лікаваннем.

З вялікай радасцю была таксама сустрэта згода балатыравацца ў Вярхоўны Совет БССР лепшых саратнікаў таварыша Сталіна—кіраўнікоў партыі і ўрада таварышоў В. М. Молатава, А. А. Жданава, К. Е. Варашылава, А. І. Мікаяна, Л. М. Кагановіча, А. А. Андрэева, Н. С. Патолічава, А. А. Кузняцова.

У ліку кандыдатаў у дэпутаты Вярхоўнага Совета БССР — Старшыня Совета Міністраў БССР і сакратар ЦК КП(б)Б тав. П. К. Панаменка, сакратары ЦК КП(б)Б тт. Кісялёў, Малін, Аўхімовіч, Бугаеў і другія кіраўнікі партыйных і савецкіх арганізацый рэспублікі.

Сярод кандыдатаў у дэпутаты — лепшыя стаханаўцы фабрык і заводаў, перадавыя сяляне і сялянкі і лепшыя прадстаўнікі інтэлігенцыі. З 361 кандыдата — 99 жанчын.

Ці не з'яўляецца гэта найярчэйшым пацверджаннем таго, што жанчына ў СССР з'яўляецца поўнапраўным грамадзянінам? Чым вызначыліся, чым праславілі сябе гэтыя жанчыны? Перш за ўсё чэсным служэннем Радзіме. Сярод кандыдатаў праслаўленыя партызанкі—Герой

Савецкага Саюза М. Б. Осіпава, ордэнаносец А. Н. Захарава, машыніст паравознага дэпо станцыі Гомель Т. М. Латышава, знатная трактарыстка Калінаўскай МТС Х. Д. Козырава, народная артыстка БССР І. Ф. Ждановіч, настаўніца З. А. Чарнагорцава і многа другіх. Жыццёвы шлях гэтых людзей розны, але яднае іх тое, што ўсе яны вышлі з народа, усе яны выхаваны савецкай уладай і вялікай камуністычнай партыяй. Многа кандыдатаў з заходніх абласцей рэспублікі. Ці думала калі-небудзь работніца скурзавода № 4 г. Гродня тав. О. А. Бертэль, што яна будзе ўдастоена такой высокай чэсці? Ці магла марыць аб гэтым у панскай Польшчы сялянка Н. П. Коўпак з вёскі Чахец, Пружанскага раёна? Толькі савецкі лад даў ім гэтую магчымасць, толькі ў Савецкім Саюзе працоўныя заходніх абласцей рэспублікі адчулі сябе сапраўды свабоднымі і поўнапраўнымі людзьмі.

Камуністычная партыя і савецкі народ выступаюць на выбарах у адзіным саюзе. Блок камуністаў і беспартыйных непарушны, як і непарушна маральна-палітычнае адзінства народа. Камуністычная партыя карыстаецца ў нашым народзе бязмежнай любоўю. Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі савецкі народ пабудаваў сваю магутную дзяржаву, пад яе-ж кіраўніцтвам ён атрымаў перамогу ў Вялікай Айчыннай вайне—у самай страшнай вайне, якую ведала чалавецтва. Пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі савецкі народ паспяхова залечвае раны, нанесеныя вайной і будзе камуністычнае грамадства. І няма ў свеце іншай партыі, якая-б карысталася такой вялікай любоўю шырокіх мас, як камуністычная партыя.

Выбарчая кампанія ўступіла цяпер у самы адказны перыяд. Паўсямесна разгарнулася сярод выбаршчыкаў агітацыя за кандыдатаў. На агітпунктах і пры сустрэчах з кандыдатамі, на кватэрах выбаршчыкаў агітатары і давераныя асобы раскажваюць аб жыццёвым шляху і дзейнасці кандыдатаў у дэпутаты, аб партыі, аб савецкай краіне, вырашчэй іх. Якія гэта захапляючыя расказы!

Ва ўсёй выбарчай кампаніі жанчыны прымаюць самы актыўны ўдзел. Жанчыны любоўна прыбіраюць выбарчыя ўчасткі, вядуць агітацыйную работу, з'яўляюцца членамі выбарчых камісій і даверанымі асобамі. Цяпер у расшараваныя дні падрыхтоўкі да выбараў савецкія патрыёткі прыкладуць яшчэ больш сіл і энергіі ў паспяховым правядзенні выбарчай кампаніі.

Жанчыны Савецкай Беларусі! Сустрэнем радасны дзень выбараў у Вярхоўны Совет БССР новымі вытворчымі поспехамі. 9 лютага ўсе, як адзін, прыдзем да выбарчых урнаў і аддадзім свае галасы лепшым людзям краіны—кандыдатам Сталінскага блока камуністаў і беспартыйных!

Яна атрымае давер'е

П. ЛАПОТКА

Павольна наступаў летні ўзмацнілася. Тав. Хоміч завяцёплы вечар. Сонца залаціла вярхушкі бяроз. Ледзь прыкметны змрок спускаўся на зямлю. Па дарозе ішла маладая жанчына ў ваеннай гімнасцёрцы, у ботах, з рэчавым мяшком за плячыма. Яна часам спынялася, углядаючыся ў далечыню, дзе відаць была вёска, глядзела на палі, зрытыя варонкамі бомбаў, на шырокія нівы, заросшыя пустазеллем, і не пазнавала родных мясцін.

Ваенфельчар Совецкай Арміі—Марыя Сямёнаўна Хоміч з хваляваннем увайшла ў вёску Перасады. Яна з болей у сэрцы глядзела на папалішчы і ніяк не магла прыпомніць, якія дамы стаялі тут раней.

Свой калгас «13 год Кастрычніка» яна застала разбураным дашчэнт. Нямецкія акупанты спалілі ўсе грамадскія пабудовы, разграбілі інвентар, знішчылі жывёлагадоўчую ферму.

«Якая вялікая работа прадстаіць тут»,—думала яна.

Калгаснікі выбралі сваю зямлячку, якая толькі што дэмабілізавалася з Совецкай Арміі, — старшынёй калгаса.

«З чаго пачынаць?»—думала Марыя Сямёнаўна. У калгасе не было ніводнага каня, ні воза, ні плуга.

На другі дзень, на паседжанні праўлення калгаса яна выклала план работы. Яна гаварыла аб неабходнасці найхутчэй аднавіць калгас. А галоўнае—працаваць усім з душой!

Марыя Сямёнаўна не толькі кіравала работамі калгаса, але і выходзіла людзей. Яна расставіла ўсіх членаў арцелі па пэўных участках работы, строга сачыла за выкананнем дзённых заданняў, за выходам на работу ўсіх працаздольных.

Праз некаторы час працоўная дысцыпліна ў калгасе

прыгадзіліся і цяпер на рабоце. Размаўляючы з калгаснікамі, яна чутка прыслухоўвалася да іх патрэб. У Сацукевіч Надзежы Аляксееўны загінуў на фронце муж. Удава засталася з шасцю дзецьмі. Марыя Сямёнаўна сама пайшла ў аддзел сацыяльнага забяспечання і дабілася дапамогі для многадзетнай мацеры. Сацукевіч атрымала адзенне, абутак і не ведала як аддзякаваць старшыні калгаса.

— Не мне дзякуй,—адказала Марыя Сямёнаўна,—а савецкай уладзе. Працуй добра ў калгасе—гэта будзе лепшая ўдзячнасць партыі і ўраду за клопаты аб табе.

Такую-ж дапамогу атрымала калгасніца Кучынская Яўгенія, мужа якой забілі немцы за сувязь з партызанамі, і многія другія.

У верасні 1946 года тав. Хоміч была выбрана старшынёй калгаса «Барацьбіт», Перасацкага сельсавета. Гаспадарка гэтай арцелі была вельмі запушчана, праца не арганізавана, адсутнічала дысцыпліна.

Марыя Сямёнаўна ўжо мела некаторы арганізацыйны і гаспадарчы вопыт па аднаўленню калгаса. Яна адразу-ж узялася за ўмацаванне дысцыпліны, за правільную расстаноўку людзей.

* * *

Аб выдатных справах слаўнай дачкі беларускага народа Марыі Сямёнаўны Хоміч гаварылі калгаснікі на сходах калгасаў «13 год Кастрычніка» і «Барацьбіт», Перасацкага сельсавета, і калгаса імя Сталіна, Глівенскага сельсавета, Барысаўскага раёна, дзе яе аднадушна вылучалі кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР па Забашэвіцкай выбарчай акрузе, Мінскай вобласці.

М. С. Хоміч.

Калгас «13 год Кастрычніка» пачаў хутка падымацца. Дзяржава аказала яму дапамогу коньмі і буйнай рагатай жывёлай. У мінулым годзе калгас раней за ўсіх у раёне разлічыўся з дзяржавай па ўсіх відах паставак.

Цяжка сказаць, калі пачалася працоўная дзейнасць Марыі Сямёнаўны Хоміч—ці на фронце, у часе вайны з беларусамі, ці ў дні Вялікай Айчыннай вайны, або тут, у калгасе, пасля дэмабілізацыі з Совецкай Арміі. Фельчарам Марыя Сямёнаўна была 5 год, з іх амаль 4 гады вайны. Многа жыццяў выратавала яна.

Дакладнасць і выканаўчасць, прывітыя ёй у арміі,

НАРОДНЫ Кандыдат

I. САВІЦКАЯ

Гэта было ў знамянальны верасеньскі дзень. Надвор'е нарэдкась выдалася добрым. Сонца шчодро кідала на зямлю свае апошнія цёплыя праменні. Дрэвы стаялі ў маўчанні. Здавалася, што нават і прырода замерла ў чаканні чагосьці вялікага і паважнага.

Удалечыні, на самай ускраіне горада, паказалася нешта чырвонае. Раптам яно знікла, потым зноў паказалася. А праз некалькі хвілін людзі яскрава ўбачылі чырвоны сцяг.

— Танк, савецкі танк,—крыкнуў хтосьці.

Усе—і старыя і дзеці—у адзіным парыве кінуліся яму насустрач. Паказаўся другі танк, трэці, чацверты... Лікаваў народ. Мужчыны знялі шапкі, жанчыны касынкі і, размахваючы імі ў паветры, з радасным крыкам беглі насустрач танку. А потым, здавалася, усе злілося ў адзінае цэлае. Людзі акружылі машыны, палавалі танкістаў, смяяліся і плакалі ад радасці.

— Глядзіце, там нешта гарыць,—крыкнуў хтосьці з натоўпу.

Не чакаючы ні хвіліны, танкі крануліся туды. Услед за імі беглі і людзі. На ўскраіне, толькі ў процілеглым канцы горада, уся ахопленая полымем, гарэла маленькая старая хатка.

— Хутчэй сюды,—разам крычала некалькі чалавек. Там людзі, дзеці.

— Ратуйце, паміраю,—данёсся з гарашчага дома слабы жаночы крык.

Як мураўі, зашавяліліся людзі. Кідалі ў агонь пясок, лілі вадку. Двое танкістаў, адкрыўшы аяніцы, умомант выставілі гарэўшую раму. Адзін з іх кінуўся ўнутр хаты, і праз некалькі хвілін вынес адтуль абгарэўшую жанчыну. Яна трымала на руках мёртвую, усю ў крыві дзяўчынку...

— Там Аляксандр, Коля, Шура.

Родныя мае, ратуйце іх, — скрозь стогн слабым голасам маліла жанчына.

Хлопчыкаў—Нікалая і Шуру савецкія танкісты выратавалі, а баць-

О. А. Бертель.

ку іх не знайшлі—Аляксандр Бертель згарэў...

— Што здарылася тут? Хто падпаліў гэтую хату?—пыталіся танкісты.

І тады ўперад вышла немаладая ўжо, уся ў маршчынах жанчына. Яна расказала ўсё як было.

... Сям'я Аляксандра Бертеля пры панскай Польшчы жыла ў надзвычай цяжкіх умовах. Паступіць куды-небудзь на работу ні ён, ні яго жонка Ольга не маглі. Беларусам усюды была закрыта дарога. Але час-ад-часу яму давалі работу—самую цяжкую, самую нізкааплачваемую. Дні, калі бацька працаваў, былі самыя радасныя і шчаслівыя. Аднак праходзіла некалькі дзён, і Бертеля выкідалі з прадпрыемства. Ён быў актыўным удзельнікам рабочага руху ў Гродні. Дзе-б не ўспыхвала забастоўка—ён заўсёды

там. Бертель тайна ад жандармерыі выступаў перад рабочымі, заклікаў іх да барацьбы. І калі ў верасні 1939 года працоўныя заходніх абласцей Беларусі даведзіліся аб тым, што Савецкі Саюз працягнуў ім брацкую руку дапамогі, Бертель не быў пасіўным назіральнікам. Ён даведваўся аб усім, што робяць у Гродні польскія жандармы і капіталісты. Ён першы пайшоў насустрач Чырвонай Арміі і паведаміў аб гэтым.

Але ён не дажыў да пачатку лістапада часу. За некалькі гадзін да прыходу савецкіх воінаў, як змеі, падпаўзлі да яго хаты польскія жандармы. Яны аблілі хату газай, абклалі саломай і падпалілі. І калі хата была ўжо ахопленая полымем, пачалі кідаць туды гранаты і страляць.

... Доўга праяжала Ольга ў больніцы. Яе становішча было амаль безнадзейным. Але догляд урачоў, увага ўсяго медыцынскага персаналя і нязмернае жаданне жыць перамаглі смерць.

Спачатку ўсё здавалася незвычайным. Яна, жонка беспрацоўнага, ляжыць у чыстай і ўтульнай больніцы. Яе бясплатна лечаць. Усе ўважлівыя. Яе кормяць так, як, бадай, яна ні разу не ела за ўсё сваё жыццё. Ці не сон гэта?

— Гэта не сон, родная,—ласкавым голасам гаварыў урач,—усё ў нас цяпер па-іншаму. Няма ў нас больш капіталістаў. Фабрыкі, заводы, школы—гэта ўсё наша.

«Жыць, толькі жыць»,—думала пра сябе жанчына.

З кожным днём яна адчувала сябе ўсё лепш і лепш. І нарэшце настаў дзень поўнага выздараўлення. Яе выпісваюць з больніцы, віншуюць.

«Значыць, і мае жыццё цяпер стала патрэбным»,—думала яна. — «Мяне-ж выратавалі ад смерці, вярнулі мне жыццё. Як хочацца што-небудзь зрабіць такое, каб адзякаваць за ўсё і Чырвоную Армію, і савецкую ўладу. Як шкада, што за-

гінуў Аляксандр, што не дажыў ён да светлага часу»,—з гораччу прадаўжала думаць Ольга.

Пачалося новае жыццё. Сям'ю Ольгі Бертэль акружылі цёплымі клопатамі. Дзеці пачалі вучыцца. Ад дзяржавы яна атрымлівала дапамогу. Пазней даведалася, што адна з вуліц у Гродні носіць імя яе загінуўшага мужа.

Поўная сіл і жадання працаваць, Ольга Бертэль узялася за справу. Але нечакана ўспыхнула вайна. Пачаліся чорныя дні нямецкай акупацыі. З жахам думае аб іх цяпер Ольга Андрэеўна.

— Але мы ні на хвіліну не сумняваліся ў тым, што Чырвоная Армія зноў прынясе нам свабоду. З надзеяй глядзелі мы на ўсход—туды, дзе Масква, дзе Сталін,—таворыць яна.

Як толькі горад быў ачышчаны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, Ольга, не трацячы часу, пайшла працаваць на скураны завод № 4. Не маючы ніякай прафесіі, яна спачатку выконвала розныя падсобныя работы, але хацела прыносіць як мага больш карысці, выконваць больш складаную работу, і яна першая на заводзе стала да станка.

Ольга Андрэеўна выдатна асвоіла справу і па-майстэрску спраўляецца з ёю. Яна—перадавы чалавек на прадпрыемстве, лепшая стаханаўка. Глядзіш на лоўкія, спрытныя рухі яе рук і здзіўляешся таму, як хутка яна ўдасканаліла сваю прафесію, стала сапраўдным майстрам. У яе ўжо ёсць вучаніцы. Некаторыя працуюць ужо самастойна.

Беспартыйная работніца тав. Бертэль служыць прыкладам дысцыпліны і акуратнасці. Яна актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці завода, з'яўляецца ініцыятарам многіх добрых пачынанняў. Калектыву дастойна ацаніў работу Ольгі Андрэеўны, вылучыўшы яе кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР.

— Гэта вельмі вялікая чэсць для мяне,—таворыць Ольга Андрэеўна. Савецкая ўлада вярнула мне жыццё, паставіла на ногі маіх дзяцей. Мне, радавой жанчыне, у мінулым бяспраўнай, аказана вялікае давер'е — мяне вылучылі кандыдатам у дэпутаты нашага беларускага парламента. Ад усяго сэрца хочацца сказаць:

— Дзякуй за ўсё! Буду працаваць яшчэ лепш. Сваёй чэснай работай апраўдаю давер'е народа.

А. Дунаева вышывае партрэт таварыша Сталіна

Партрэт правадыра

М. СПІРЫДОНАУ

Анна Дунаева нарадзілася ў ся- час, калі зноў яснае сонца ўзыйдзе лянскай сям'і ў вёсцы Пецькі, Хід- над роднай зямлёй. Гэтая вялікая рынскага сельсовета, Кобрынскага вера ўзнімала людзей на барацьбу раёна. Цяжкія ўмовы жыцця пры супроць ворага, на вялікую свя- польскіх панах не давалі магчымасці пачэнную вайну.

Яшчэ пры немцах Анна Дунаева

жаданне — стаць мастачкай. Такая магчымасць прадаставілася ёй толькі ў 1939 годзе, калі Савецкая Армія працягнула беларусам заходніх абласцей брацкую руку дапамогі.

— Добра, Анна, малюеш. Вучыся, мастаком будзеш. У савецкай краіне гэта магчыма,—часта казалі ёй аднавяскоўцы.

І Анна вучылася, авалодвала майстэрствам мастака.

Але нядоўга свяціла яснае сонейка—пачалася Вялікая Айчынная вайна.

Больш трох год жыла Анна Дунаева ўпрогаладзь. Аднак вера ў зварот шчаслівага жыцця ні на хвіліну не пакідала яе. Яна, як і ўвесь народ, ведала, што Сталін не пакіне людзей у рабстве, што настане

вечарамі, сядзячы каля маленькай канцілкі, з любоўю вышывала партрэт таго, у каго верыла сэрцам і душой. Над партрэтам вялікага Сталіна ўпорна працавала маладая беларуская дзяўчына. Многія суседзі ведалі аб рабоце Дунаевай і радаваліся яе поспехам.

Партрэт правадыра быў канчаткова закончан ужо тады, калі Савецкая Армія разграміла ворага і зноў пачалося радаснае і шчаслівае жыццё. Вельмі ўдалым спалучэннем вышыўкі і аплікацыі мастачка з вялікім густам выканала партрэт любімага правадыра.

Ён знаходзіцца на выстаўцы, арганізаванай Брэсцкім Домам народнай творчасці. Цэнтральнае месца на выстаўцы адведзена ракіне людзей у рабстве, што настане бэце Анны Дунаевай.

Верная дачка радзімы

І. ВОЛЖСКИ

... Калектыў шклозавода імя Сталіна заканчваў выкананне гадавой праграмы па вытворчасці аконнага шкла. Людзі працавалі з асаблівым уздымам; усюды панавала радаснае ўзбуджэнне. Апоўдні стала вядома, што машыны Фурко ўжо выцягнулі апошні квадратны метр шкла ў лік вытворчага задання.

Празрыста-сіняватыя, доўгія палосы шкла паступаюць да рэзчыкаў, якія павінны падрыхтаваць лісты для акон Беларускага Дзяржаўнага ордэна Леніна тэатра оперы і балета, для жылых дамоў Мінска, Ленінграда і іншых гарадоў краіны.

У гэты, апошні дзень выканання праграмы залежала толькі ад рэзчыка. Ад яго ўмення і стараннасці залежыць выхад гатовай прадукцыі, скарачэнне браку і бою шкла, выпуск большай колькасці вышэйшых гатункаў.

... Да стала Еўдакіі Трафімаўны падносяць шкло ліст за лістом. Чоткім, разлічаным ўзмахам рукі яна праводзіць алмазам лінію адрэзу. Роўна па лініі адламваюцца краі шкла. У суседа-рэзчыка на кожныя 2—3 яе адрэзы прыходзіцца адзін.

Цаніць фактар часу стаханавіца навучылася за час шматгадовай работы на шклозаводзе. Прышла яна на завод у Касцюкоўку ў 1931 годзе. Тут у той час яшчэ толькі ўзводзіліся велізарныя вытворчыя карпусы. Праз год Еўдакія Трафімаўна атрымала спецыяльнасць і працавала ў керамічным цэху. Гэта працавітымі рукамі Дымнікавай і яе сябровак па рабоце вырабляліся агнеўпоры для плаўкі шкловарных печаў машына-ваннага цэха—сэрца будучага гіганта.

10 Калі ў кастрычніку 1933 года завод пачаў даваць краі-

не першыя партыі аконнага шкла, Еўдакія Трафімаўна перайшла працаваць у рэзачна-ўпаковачны цэх. Тут яна разам з мужам працавала да 1941 года рэзчыцай шкла і набыла вялікі вопыт, навыкі.

Е. Т. Дымнікава.

Пачалася вайна. Еўдакія Трафімаўна праводзіла мужа на фронт, а сама пачала працаваць з падвоенай энергіяй. Але калектыву завода прыйшлося эвакуіравацца ў глыбокі тыл. І там, працуючы на шкляных заводах, яна дапамагала сваёй працай доблесным воінам Савецкай Арміі граміць ненавіснага ворага.

Любоў да завода, прывязанасць да роднай Касцюкоўкі, дзе яна праходзіла першую школу індустрыяльнага выхавання і навучання, прывялі яе зноў у Гомель. Яна прыехала сюды ўмудроная вопытам работы, узнагароджаная медалем «За доблестный труд в Великой Отечественной войне».

Вайна прынесла двайное го-

ра Еўдакіі Трафімаўне. Муж яе загінуў у баях за савецкую Радзіму. Мёртвым, у развалінах знайшла яна родны завод. Тым з большай энергіяй прынялася яна разам з усім калектывам за аднаўленне разбуранага прадпрыемства.

У мінулым годзе летам завод зноў пачаў выпуск аконнага шкла, і Дымнікава заняла сваё месца на прадпрыемстве. Жаданне дабіцца перавыканання плана першага года новай сталінскай пяцігодкі ахапіла ўсіх рабочых. Гэтае жаданне надало калектыву новыя сілы, энергію. Разам з усімі працавала і Дымнікава. У паўтара—два разы перавышала яна зменнае заданне і 22 лістапада скончыла выкананне сваёй гадавой нормы выпрацоўкі.

Нядаўна калектыў шклозавода атрымаў новую перамогу, заняў першае месца ва ўсесаюзным сацыялістычным спаборніцтве, атрымаў першую прэмію ВЦСПС і Міністэрства прамысловасці будаўнічых матэрыялаў. Гэта натхніла калектыў на новыя вытворчыя перамогі. Рабочыя бяруць на сябе дадатковыя абавязацельствы, змагаюцца за яшчэ большае павелічэнне прадукцыі і палепшанне яе якасці. Сярод іх ганаровае месца належыць Еўдакіі Трафімаўне Дымнікавай.

Калектыў маторарамонтнага завода вылучыў Еўдакію Трафімаўну Дымнікаву кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Выбаршчыкі Будзённаўскай выбарчай акругі горада Гомеля на шматлюдных сходах выразілі гатоўнасць аддаць свае галасы за лепшую дачку народа тав. Дымнікаву.

Год вялікіх перамог

Пражыты першы пасляваенны год. Яго дні поўны падзей вялікай гістарычнай важнасці. У памяці савецкіх людзей 1946 год астаецца як пераходны ад вайны да міру, як год вялікай творчай працы ва ўсіх галінах народнага жыцця.

Самааддана працавалі савецкія людзі на прадпрыемствах, калгасных палях, у навуковых установах. Гарачая любоў да сваёй мацеры-Радзімы, беззаветны патрыятызм натхнялі працаўнікоў сацыялістычнай дзяржавы на новыя вытворчыя подвiгі, павялічвалі іх энергію, прымусалі ў кароткі тэрмін выклікаць да жыцця ўсё новыя і новыя галіны народнай гаспадаркі.

Нам ёсць чым успомніць адышоўшы ў мінулае 1946 год.

Праведзеныя ў лютым выбары ў Вярхоўны Совет СССР прадэманстравалі вялікае аднадушша савецкага народа, яго гарачую любоў да куністычнай партыі і правадыра народаў вялікага Сталіна. У дэпутаты Вярхоўнага Совета СССР былі выбраны лепшыя сыны і дочки нашага народа, якія цесна звязаны з працоўнымі масамі, усё сваё жыццё прысвячаюць чэснаму служэнню народу.

Вялікіх поспехаў за 1946 год дабілася наша краіна ў справе далейшага ўмацавання ваенна-эканамічнай магутнасці. Яшчэ больш узрос яе міжнародны аўтарытэт. Увесь свет ведае аб нашай цвёрдай і паслядоўнай барацьбе за трывалы дэмакратычны мір.

Вясной 1946 года Вярхоўны Совет СССР зацвердзіў новы сталінскі пяцігадовы план, план грандыёзнага будаўніцтва нашай краіны, які прадугледжвае не толькі дасягненне даваеннага ўзроўню развіцця народнай гаспадаркі, але і значнае яго перавышэнне. Новы пяцігадовы план з'яўляецца праграмай нашага руху ўперад.

Аглядаючыся на пройдзены першы год новай сталінскай пяцігодкі, мы можам смела сказаць: недарэмна пражылі яго. Закладзены трывалыя асновы для ажыццяўлення пяцігадовага плана, для ажыццяўлення грандыёзных замыслаў нашага народа. З руін і папалішчаў устаюць гарады і вёскі; сотні тысяч людзей перайшлі жыць з зямлянак у новыя дамы; мільёны людзей узяліся за вучобу. На палях, зрэзаных акапамі і траншэямі, абпаленых, парослых пустазеллем, вырашчаны добрыя хлябы. З уступіўшых у строй новых заводаў і фабрык атрымана першая прадукцыя.

Збываюцца, як і заўсёды, прарочыя словы вялікага Сталіна, што «савецкія людзі, на чале з куністычнай партыяй, не пашкадуюць сіл і працы для таго, каб не толькі выканаць, але і перавыканаць новую пяцігодку».

Савецкія людзі і сапраўды не шкадуюць ні сіл сваіх, ні працы. Побач з выкананнем пла-

наў першага года пасляваеннай пяцігодкі рабочыя, інжынеры, калгаснікі далёка заглядаюць уперад, думаюць аб пашырэнні набытага вопыту за гады вайны, аб удасканаленні вытворчых працэсаў.

У жыцці савецкіх людзей цесна спалучаецца асабістае з грамадскім. У росквіце савецкай Радзімы, яе поспехах бачаць яны сваё асабістае шчасце, свой добрабыт. Імкненне яшчэ больш умацаваць ваенна-эканамічную магутнасць сваёй краіны нараджае ўсё новых і новых герояў працы. Будаўнік, узводзячы будоўлю, добра ведае, што гэтым умацоўвае нашу краіну, паляпшае становішча працоўных. Гэта-ж ведае і адчувае калгасны араты, узнімаючы першыя пласты глебы. Вось чаму ва ўсіх галінах гаспадаркі вылучаюцца ўсё новыя і новыя стаханаўцы, наватары вытворчасці.

Ва ўмовах вялікіх разбурэнняў, выкліканых вайной, ажыццяўляў праграму першага года пасляваеннай пяцігодкі беларускі народ. Пераадольваючы ўсе цяжкасці, працоўныя рэспублікі ўводзілі ў строй светлыя карпусы прадпрыемстваў, закладалі фундамент заводаў-гігантаў новых галін вытворчасці, атрымлівалі першую прадукцыю. Усё шырэй і шырэй расчыняліся дзверы ў школах, тэхнікумах і вышэйшых навучальных установах. Аднаўлялася і ўмацоўвалася сельская гаспадарка. На калгасных фермах павялічвалася статак, пашыраліся пасеўныя плошчы. Адбудоўвалася вёска. Новыя зрубы ўсё часцей сустракаюцца ў сёлах, растуць калгасныя пабудовы. Многія сельгасарцелі датэрмінова разлічыліся з дзяржавай па хлебанарыхтоўках. Уся Беларусь у цэлым не асталася ў даўгу перад Радзімай.

Уступаючы ў новы, 1947 год, перад намі паўстаюць новыя грандыёзныя задачы. Мы будзем адзначаць слаўнае 30-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Святкаванне гэтай знамянальнай даты накладвае на нас вялікія абавязкі. Параўноўваючы пройдзены 30-гадовы шлях пры савецкай уладзе з дакастрычніцкім бяспраўным, жабрацкім жыццём, беларускі народ выказвае свае гарачыя словы падзякі вялікім геніям чалавецтва, стваральнікам беларускай дзяржаўнасці Леніну і Сталіну. Удзячныя Усесаюзнай Куністычнай партыі (большэвікоў), вялікаму Сталіну, брацкаму рускаму народу, працоўным Беларусі адкажуць новымі вытворчымі поспехамі, азнамянуюць новы год яшчэ больш плённай, высокапрадукцыйнай працай.

Пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі, пад вадзіцельствам геніяльнага правадыра народаў таварыша Сталіна ў 1947 годзе мы даб'ёмся новых бліскучых поспехаў, якія яшчэ больш праславяць нашу Радзіму.

Думы аб будучым

Рэдакцыя звярнулася да сваіх чытачоў з просьбай расказаць аб іх знамянальным дні ў 1946 годзе і планах на будучае.
Ніжэй мы друкуем некаторыя адказы.

Н. ТАРАС

РЫХТУЮ ЗБОРНИК ВЕРШАУ

Да 1939 года я жыла ў панскай Польшчы і на сабе адчула ўсё жак бяспраўя і прыгнечання.

Толькі пры савецкай уладзе пачала ажыццяўляцца мая даўнейшая мара, я сур'ёзна занялася творчай літаратурнай работай. Я — паэтэса і імкнуся ў сваіх творах адлюстравань усе лепшае, што ёсць у нашым савецкім народзе.

Новы год раскрывае перада мной вялікія магчымасці. У недалёкім будучым нас чакае вялікае свята — 30-годдзе Кастрычніцкай рэвалюцыі. Я рыхтую да гэтага дня кнігу вершаў. У сярэдзіне года яна выйдзе ў свет. З вялікім хваляваннем я чакаю гэтага дня.

САМЫ ШЧАСЛІВЫ ДЗЕНЬ Л. ПАЙНІНА

Многа давялося мне папрацаваць у 1945—46 навучальным годзе. Я даўно марыла паступіць на філалагічны факультэт. Але тым не менш, з той-жа стараннасцю, як і літаратуру, я вывучала і матэматыку, і хімію, і замежную мову.

І вось пачаліся экзамены на атэстат сталасці. Я з поспехам здавала адзін экзамен за другім і 5 ліпеня здала апошні экзамен на нямецкай мове. У той-жа дзень дырэктар 1-й рускай сярэдняй школы гор. Гродна, дзе я займалася, паведаміў, што мне будзе ўручана атэстат сталасці і залаты медаль «За отличные успехи и примерное поведение».

5 ліпеня — мой самы шчаслівы дзень у 1946 годзе. У гэтым-жа годзе я стала студэнткай Беларускага Дзяржаўнага ўніверсітэта.

НЕЗАБЫЎНЫЯ ДНІ Е. ЗІМА

Мінуў 1946 год. Ён быў годам вялікай плённай работы для ўсяго савецкага народа і асабліва шчаслівым для мяне. Цяжка нават сказаць, які дзень з гэтага года быў для мяне самым знамянальным. Так многа было ў ім хвалюючых, радасных падзей!

Не забыць мне дзень 10 лютага 1946 года — дзень выбараў у Вярхоўны Совет СССР, калі ў ліку іншых выбраннікаў народа была і я — работніца друкарні імя Сталіна г. Мінска.

Не забыць мне ніколі і другі, не менш знамянальны дзень, — дзень сустрэчы з правадыром народа, з дарогім таварышам Сталіным. Гэта было ў часе Першай сесіі Вярхоўнага Савета СССР. Як усхвалявала, як узрадавала мяне гэтая сустрэча! Якую зарадку ў жыццё дала яна мне!

Надрэнных вытворчых вынікаў дабілася і мая брыгада ў мінулым годзе. Мы выканалі гадавы план на 180 процантаў. У наступным годзе хочацца працаваць яшчэ лепш, яшчэ больш прадукцыйна на карысць сваёй Айчыны.

Стаханаўка мінскай скурана-галантэрэйнай фабрыкі імя Куйбышава Анна Владзіміраўна Жоўна ў 1946 г. вылучана на пасаду майстра. На здымку: А. В. Жоўна (справа) растлумачвае тэхналагічны працэс новай работніцы цэха комсамолцы В. Шастаковай.

НАД ЧЫМ Я БУДУ ПРАЦАВАЦЬ Г. ДАЗОРЦАВА

У 1947 годзе я выпускаю праз Беларускае дзяржаўнае выдавецтва манатрафію аб'ёмам каля 300 старонак. Гэтая работа з'яўляецца вынікам маіх шматгадовых біяхімічных, гісталагічных і бактэрыялагічных даследаў і клінічных назіранняў. У гэтай рабоце я знаходжу вырашэнне такіх актуальных праблем, як рак жаночай палавой сферы, пытанне аб прафілактыцы паліярытавіруснага захворвання і лячэнне іншых хвороб.

У гэтым годзе я рыхтую дзве работы для дакладаў на X Усеаюзным з'ездзе акупшораў-гінеколагаў, які адбудзецца ў Ленінградзе ў чэрвені месяца.

Адначасова я, як доктар медыцынскіх навук, прафесар, лічу сваім абавязкам дапамагаць маладым таварышам, пачынаючым навуковую работу. Наша моладзь — чуткая і адзінлівая, вельмі прагне да ведаў. Я кірую навуковым студэнцкім партком на акупшорстве і гінекалогіі.

У пачатку 1947 года будзе скончана мая 54-я навуковая работа.

Я ЖЫВУ У НОВЫМ ДОМЕ А. СЯМЧАВА

Ніколі-б мне адной, жанчыне з малымі дзецьмі, не пабудавань сабе дом. Але ёсць калгасы і савецкая дзяржава, якія памагаву класно і аб нас, сем'ях франтавікоў і партызан, страціўных кармілі.

Дзяржава адпусціла мне грошай у кредит, 25 кубаметраў лесу, шкла, цвікоў. Лес вывезлі калгаснікі: будаўнічая брыгада, у якую ўваходзілі Цімафей Суворав, Іван Груздзёў, Іван Церахаў і другія цесляры, хутка адбудавала мне прасторны дом. Цяпер я маю цёплае, светлае і чыстае жыллё.

Дзень, калі я з дзецьмі ўсялілася ў новы дом, з'яўляецца для мяне самым знамянальным у 1946 годзе.

Горацкі раён, Магілёўскай вобласці.

МАРА ЗБЫЛАСЯ! З. ПЯТРОУСКАЯ

Усё свядомае жыццё я марыла аб тым, каб уступіць у рады ВРП(б), працаваць пад непасрэдным кіраўніцтвам нашай партыі. 27 ліпеня 1946 года мая мара збылася — мяне прынялі ў члены нашай камуністычнай партыі. Я імкнуся павысіць свой ідэйны ўзровень. Вывучаю творы Леніна — Сталіна.

У гэтым выбараў у Вярхоўны Совет БССР калектыў электрастанцыі г. Барысава стаў на стаханаўскую вахту і абавязваўся да 9 лютага выканаць двухмесячную праграму. На гэтай-жа электрастанцыі працую і я інжынерам-хімікам. Асвету і спецыяльнасць атрымала я пры савецкай уладзе, і таму мне вельмі хочацца аддзякаваць добрасумленнай работай сваёй Радзіме.

Токар віцебскага станкабудаўнічага завода імя С. М. Кірава комсамолка Насця Рыжкова. Яе работа вылучаецца выдатнай якасцю; норму яна выконвае на 180—200 процантаў.

С. ЛІ ПАКАЖУ ГЕРОІКУ НАРОДА

Знаходзячыся ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны ў радах народных месціцаў, у масівах беларускіх лясоў, я імкнулася запечатлець самыя яркія моманты баявых дзеянняў партызан, каб пры малейшай магчымасці праўдзіва расказаць аб гэтым гледачу сродкамі выўленчага мастацтва.

Рыхтуючыся да выстаўкі «30 год савецкай ўлады», хочацца ў сваёй рабоце на тэму «Партызанка ў дзоры» выразіць тую вялікую любоў да Радзімы, патрыятызм, які жыве ў беларускім народзе, і той гнеў, што накіроўваў на самаадданую барацьбу супроць акупантаў.

Апрача гэтай тэматычнай работы, я стаўлю перад сабой задачу — паказаць нястомную працу нашага гераічнага народа на фоне багацейшага беларускага пейзажа.

ГОРДАСЦЬ МАЦЕРЫ Н. КОМАР

Мы з мужам выраслі і выхавалі 10 дзяцей. Усялякія былі часы: і лепш і горш жылося, толькі ніколі ў мяне і думкі не было, што вялікая сям'я — гэта нейкі п'язар. Быць мацэр'ю вялікай сям'і — шчасце і гордасць.

Выхаваць дзяцей нам дапамагла савецкая ўлада. Дапамогу дзяржавы я і цяпер адчуваю на кожным кроку. Усе дзеці мае пісьменныя. Сямёра сыноў і тры дачкі абаранялі нашу Радзіму ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, будучы на фронце і ў радах народных месціцаў. Цяпер яны працуюць на розных пасадах.

Я хачу, каб у наступаючым, 1947 годзе дзеці мае добра працавалі, каб жылі яны ў поўным дастатку, каб не толькі я, але і Радзіма ганарылася імі.

Станцыя Навасады, Барысаўскага раёна.

У жонкі рабочага трактарнага завода Анны Аляксееўны Саўчук у новагоднюю ноч, калі толькі што прабіў гадзіннік на крэмлёўскай вежы, абвясціўшы наступленне 1947 года, нарадзіўся сын.

На здымку: заслужаны дзеяч навукі, прафесар М. Л. Выдрын ля ложка А. А. Саўчук.

Фота А. ДЗІТЛАВА.

Нарадзіўся ЧАЛАВЕК

М. ВАГАНОВА

Яна спала моцна, як спяць дзеці пасля доўгага мітуслівага дня. Але прачнулася адразу ад адчування непрывычнай абстаноўкі і хваляючага ўсведамлення новай падзеі ў яе жыцці.

— Сын. Мой першынец! — ледзь прыадкрыўшы вочы, бязгучна вымаўляла яна.

Пасля цяжкіх родаў Ольга Нікалаеўна адчувала сябе самым шчаслівым чалавекам на свеце. Ёй здавалася, што ўсё акружае, людзі, увесь свет, які сустракае ў гэтую ноч Новы год, вітаюць і яе — маладую маці, падарыўшую краіне дванаццаціфунтовага сына.

Перад вачыма Ольгі прадсталі самыя светлыя відзенні. Вось з поўнай чаркай падняўся яе Андрэй. У кругу іх агульных сяброў ён, горды бацька, п'е за яе, за сына. Сябры ў сваіх тостах вітаюць нараджэнне

новага грамадзяніна, яго бацькоў. Крыўдна, што ў гэтую ўрачыстую хвіліну яна не можа быць сярод іх... Але стройная ніць яе думак нечакана абрываецца. У прыадчыненыя дзверы палаты даняслося рознагалосе а-я... у-я... га-а...

Падышоў час кармлення. Ольга Нікалаеўна міжвольна пагладзіла свае тугія грудзі, упершыню пазнаўшы прыемнае адчуванне, якое ўласціва толькі кормячай мацеры. Яна не адрывала вачэй ад дзвярэй, з якіх паяўляліся няні з дзецмі на абодвух руках. Вось нясуць і яго — маленькага, чырвоненькага, з ледзь прыплюснутым носікам. Ольга асцярожна ўзяла з рук няні дзіця і пяшчотна прытуліла да сябе.

— Расці, расці, хутчэй, Нікіта, — сказала Ольга

любоўю ўглядаючыся ў зморшчаны, нібы нечым незадаволены тварык сына.

— Не, лепш назваць Аляксеем, Лёшанька!.. А можа Сяргей, Васілёк... Колькі цудоўных імён на свеце, адно другога лепш,—успамінала яна знаёмыя імёны.

З-пад хустачкі, ля самай скроні дзіцяці выбіліся пасмачкі падобных на павуцінку валосікаў. Ольга толькі цяпер заўважыла, што валосікі сына беленькія.

«Мае валасы», — падумала Ольга, пяшчотна дакрануўшыся да іх губамі. Лёгкі туман лятученняў зноў засланіў вочы мацеры. Вось ёй здаецца, што бачыць перад сабой ужо кучаравую галоўку сына, якому цэлых пяць год. Яна расчэсвае яго шаўковыя кудзёркі, а ён, гарэзнік, вырываецца, тыкае палец у якуюсьці замыславатую, ім самім зробленую цапку і настойліва пераконвае, што гэта і ёсць самалёт.

А вось ён, растрэпаны, увесь у слязах, з драпінай на шчацэ, бяжыць да яе. Не, яна не пакажа, што занепакоена, не выдасць хвалявання.

— Цябе пабілі хлопчыкі? Што-ж ты бяжыш да мяне. Сам, сам сябе абараняй, не давайся ў крыўду,—падкрэслена сурова гаворыць тады яна сыну, імкнучыся ўжо з дзяцінства прывіць самастойнасць і цвёрдасць у характары.

«Будзе і такі дзень»,—думае яна.—«Прыбяжыць са школы сын з ззяючымі ад шчасця вочкамі. Ён схопіць яе рукі і, задыхаючыся ад хвалявання, скажа: «Мамка, я піонер ўжо! Паглядзі, гальштук, новенькі!». «Мам, а мам, праўда, я ўжо крышку партыйны?», — з прыкметным гонарам запытае ён».

Ольге Нікалаеўне добра вядома гэтае пачуццё. Міжвольна ўспамінае яна свае дзіцячыя гады. Здаецца зусім нядаўна яна таксама вось так скакала ад радасці, першы раз павязаўшы чырвоны піонерскі гальштук. Як многа значыў ён для яе! Ён вызначыў усе яе паводзіны: адносіны да вучобы, яе дысцыплінаванасць, замацоўваў асаблівай дружбай з таварышамі, а на парозе яе жыцця фарміраваў характар. Лепшыя бакі новай, камуністычнай маралі, прывітыя ёй, узялі свой пачатак з піонерскага атрада, раслі разам з ёю, умацоўваліся часам.

Значныя этапы яе жыцця, як звенні ў ланцугу, папляліся адзін за другі і чарадой праносіліся ў памяці. Ольга ўспомніла кіпучае жыццё ў камсамоле, суровыя гады прайшоўшай вайны—падполле, партызаншчыну, разведкі ў дажджлівыя асеннія ночы, раненне. Яна не шкадавала сябе для агульнай справы, не стаяла ў баку ад вялікай справы. Усе цяжкасці жыцця яна добрасумленна дзяліла з народам. Ёй ёсць на што аглянуцца, ёсць што ўспомніць, знойдзецца што раскажаць сыну і на чым вучыць яго.

Ольга з пяшчотнасцю паглядзела ў тварык паспелася дзіцяці.

«Якім-жа ён будзе? Што падрыхтуе яму жыццё? Але ён будзе варты нас—бацькоў. Нездарма-ж гаворыцца,

што ўсё лепшае ўпітваецца з малаком мацеры»,—з гонарам падумала Ольга.

Смакчы, смакчы мацней, еш, мая радасць, надзея мая!—ласкае сына Ольга. Думкі аб сыне, аб яго будучым зноў паплылі адна за другой.

Ты не будзеш ведаць такіх суровых выпрабаванняў, якія перажыла твая краіна. Праўда, жыццё—складаная штука. Бывае ўсяк. Нямаюць цяжасцей сустрэнецца і на тваім шляху. Іх трэба будзе пераадоўваць і перамагаць. А перамагаць нялёгка. Падрасцеш, мой сын, раскажу, як перамагалі нашы людзі, як у імя перамогі і твайго будучага яны паміралі...

У памяці Ольгі ўваскрэслі карціны зусім нядаўніх дзён. Іменна цяпер, стаўшы мацёр'ю, яна з асаблівай сілай адчула веліч і благародства душы Елены Нікалаеўны Кашавой, Любові Цімафееўны Космадзеянскай, Марыі Нікалаеўны Смірновай і тысяч другіх мацярэў, блаславіўшых сваіх дзяцей на неўміручы подвиг.

«А я здолела-б?»—заклапочана падумала Ольга. Нялёгка было ёй знайсці адказ.

Сваё жыццё аддаць было-б прасцей. Калі трэба было рызыкаваць — сябе не шкадавала. Але... яго жыццё, жыццё дзіцяці... Гэта, відаць, цяжка.

Ольга Нікалаеўна на хвіліну закрыла вочы. Перад ёю, як у тумане, паўстаў ласкавы твар бравата, падцягнутага юнака ў ваенным. «Ты-ж сама вучыла мяне быць такім, быць толькі ўперадзе і толькі перамагаць», — як-бы дакараючы гаварыў ён ёй.

Не, я паступіла-б толькі так, як можа паступіць савецкая маці. «Але лёс захавае цябе»,—падумала Ольга, адганяючы цяжкія думкі. Ёй хацелася думаць аб іншым. Будучае сына прадстаўлялася прыгожым і радасным. Яна бачыла яго шчаслівае, бесклапотнае дзяцінства, светлае юнацтва. Акрыленая мара мацеры паспела заглянуць і далей. Яна ўявіла сына зусім ужо дарослым. Перад ёю бялявы, з блакітнымі вачыма студэнт.

Але якога-ж інстытута? Ды якая можа быць розніца.

— Ідзі, мой сын, выбірай, моцна ўцвярджайся ў жыццё. Яно належыць табе таксама, як і ты належыш Радзіме. Не ведаю, кім ты будзеш, які шлях выбярэш, але кім-бы ты ні быў: інжынерам або музыкантам, будаўніком або лётчыкам, знатным стаханаўцам або паэтам— мне ўсё роўна. Хачу толькі, каб ты быў разумным, чэсным, працавітым, храбрым, благародным... Ты павінен быць любімым не толькі мной, але і дастойным сынам Радзімы. З ёю разам хачу табой ганарыцца...

Ольга Нікалаеўна адчула лёгкую стомленасць. Яна адкінула сваю прыгожую галаву на падушку. Не светлыя, кучаравыя валасы ў беспарадку пакрывалі плечы. Хіліла да сну...

Пачало світаць. За акном скрозь сірэневы перадрасветны туман відаць была густая, серабрыстым інеем пакрытая ёлка. Пачынаўся першы дзень Новага года.

— Мамаша, час, дарагая, адпачываць,—ласкава сказала старушка-няня, прымаючы ад Ольгі яе дзіця. Новы жыхар зямлі савецкай, чалавек вялікага лёсу, лежачы на руцэ няні, моцна спаў.

У калгасе-мільянеры

Н. ПІГУЗАВА

Ноч. Яшчэ вечарам набеглі з захаду цяжкія хмары. Пранізваючы вецер гоніць па вуліцах калючы снег. Даўно пагаслі агні ў калгасных хатах. Людзі, скончыўшы свае справы, управіўшыся з дзённымі клопатамі, адпачываюць.

Толькі адзін дзед Ягор, калгасны вартаўнік, неспяшаючыся крочыць па вуліцы з канца ў канец вёскі. Халодны вецер кідае ў яго твар калючыя сняжынкі, забіраецца пад кажух. Але не гледзячы ні на што, роўнамерна крочыць ён са сваёй калатушкай і ружжом за плячыма ўперад.

Многа дум перадумае ён за доўгую зімнюю ноч. Памятае ён, як на месцы цяперашняга калгаснага пасёлка шумелі стройныя елі, як высокі лес сцяной падступаў да горада, да сівога Дняпра, што працякае тут. Памятае калгасны вартаўнік і тое, як рос і развіваўся калгас. На месцы былых лясоў вырасталі калгасныя пасёлкі. Вось тут, на ўзгорку, было гумно, гараж і многа іншых грамадскіх пабудоў. Сытыя статкі племянных кароў, пладавітых авечак, рухавых цялят, табуны ўкормленых коней

памнажалі славу калгаса. Вядомы быў калгас «Комінтэрн» сваёй жывёлагадоўляй на ўсю рэспубліку.

Заможна жылі калгаснікі: тысячныя прыбыткі атрымлівалі яны на працадні, і ў кожнай хаце пяклі многа пшанічных бліноў, пірагоў. На вуліцах пасёлка распявалі вясёлыя песні. Ва многіх дамах паявіліся патэфоны, мяккая мэбля; моладзь купляла добрыя касцюмы, веласіпеды, баяны. Рос і працвітаў калгас.

Але вось наступілі страшныя гады. Нямецка-фашысцкія вылюдкі ўварваліся ў пасёлак, разграбілі, спалілі і разбурылі ўсё багацце калгаса. За кароткі тэрмін была знішчана ўся шматгадовая праца калгаснікаў.

Часта ўспамінае дзед Ягор і тое, як уцякалі нямецкія каланізатары з беларускай зямлі. Груды попелу і развалін пакінулі яны на месцы калгасных пабудоў.

Нябачаны цуд зрабілі, па яго думцы, калгаснікі. Усяго два з палавінай года мінула з дня вызвалення нашай зямлі ад нямецкай нечысці, але ўжо зноў выраслі выдатныя калгасныя

пабудовы. Адбудаваны памяшканні для жывёлы. У свёрне поўныя засекі збожжа; ужо адсартавана насенне для вясняной сяўбы. У калгасным гаражы стаяць 5 аўтамашын. На жывёлагадоўчай ферме ёсць 172 каровы, 62 свінні, 38 авечак, многа гусей, качак. У стайнях стаяць гладкія, укармленыя коні — іх ужо 124. Зранку да вечара чуваць стук малаткоў у майстэрні, дзе ідзе рамонт інвентару, цялег, колаў. Ярка раздувае горн каваль, выпраўляючы плугі, бароны — калгас рыхтуецца да вясны.

Праз пасёлак працягнуты электраправады. Яны падыходзяць да кожнага дома, грамадскіх пабудоў, і кожны вечар пасёлак заліваецца яркім святлом. Пахнуць смалой свежазрубленыя прыгожыя дамы калгаснікаў — іх 22 у пасёлку.

Прыгожа і добра зажылі калгаснікі. Па 3 кілаграмы збожжа выпала кожнаму на працадзень, ды яшчэ бульбы па 5 кілаграмаў, ды грашыма 5 рублёў. Размяркоўваючы даходы, калгаснікі рашылі аддзякаваць дзяржаве за пастаянную дапамогу і клопаты аб іх. Яны прадалі Радзіме пасля выканання абавязацельстваў яшчэ 500 пудоў хлеба, ды 900 пудоў здалі авансам у кошт хлебапаставак будучага года.

На ўсё жыццё запомнілі калгаснікі вялікае свята, калі арцелі ўручылі пераходны чырвоны сцяг Савета міністраў і Цэнтральнага Камітэта большэвіцкай партыі Беларусі. Незвычайнае ажыўленне адчувалася яшчэ зранку. Гаспадыні раней управіліся з хатнімі справамі, апранулі новыя яркія поўшалі і спяшаліся ў клуб. К 12 гадзінам дня сюды сабраліся ўсе калгаснікі. Прышлі брыгадзіры, звеннявыя. Усе весела размаўлялі паміж сабой,

Лепшыя калгасніцы арцелі «Комінтэрн» Майтакова Марыя (злева) і Белая Ксенія.

Увайшла Марыя Касцюкова. Калгаснікі ведаюць, што ў брыгадзе ніхто не можа зраўняцца з ёю на рабоце. І на ворыве, і на сенакосе выконвала яна па дзве нормы. Вось ўсе калгаснікі таму і паважаюць гэтую маладую жанчыну. І цяпер працуе Марыя Касцюкова нястомна. Кожную раніцу на чале абозу едзе яна ў горад за гноем—рыхтуюцца калгасніцы да вясны, да вырошчвання высокіх ураджаяў.

А вось Еўдакія Дзенісенка. Гэта супроць яе прозвішча стаіць лічба 278—столькі працадзён выпрацавала Еўдакія за 11 месяцаў. Гурбой увайшлі жывёлаводы—цялятніца Феня Дзенісенка, свінарка Фрося Чэбікава, даярка Анна Антонаўна Маслакова.

У памяшканні было ўрачыста, прыгожа. Усе апладыравалі, калі старшыня калгаса прымаў чырвоны сцяг з рук старшыні выканкома Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных тав. Кардовіча. Гэты сцяг калгас заваёўвае ўжо трэці раз. Старшыня калгаса Ілья Сяргееў падвёў вынікі работы мінулага года.

— Мы добра папрацавалі ў 1946 годзе, — гаварыў ён. — 400 гектараў зямлі засеялі, многа ўгнаенняў унеслі, учас прапалолі, і ўраджай сабралі дабrotны: у сярэднім па 13,6 цэнтнера з гектара збожжавых і 123 цэнтнеры бульбы. У палыводчай брыгадзе старанна працавалі Майтакова Марыя і Белая Ксенія. Яны выпрацавалі па 300 працадзён кожная. Жанчыны не адмаўляліся ні ад якой работы—і аралі, і сеялі, і баранавалі, і жалі, а цяпер сартыруюць насенне да сяўбы. Касцюкова Марыя і Дзенісенка Еўдакія таксама многа ўклалі працы, каб атрымаць добры ўраджай пшаніцы, жыта, ячменю і гароднінных культур.

Да вайны калгас славіўся жывёлагадоўляй. І цяпер камінтэрнаўцы вярнулі гэтую славу. За два гады непазнавальна вырасла жывёлагадоўля. Па колькасці жывёлы калгас ужо дасягнуў даваеннага ўзроўню, цяпер калгаснікі намяцілі мерапрыемствы па палепшанню пароды коней і кароў.

Добра працуюць калгасныя жывёлаводы, асабліва жанчыны. Цялятніца Феня Дзенісенка ў мінулым годзе вырастала ўсіх замацаваных за ёю 25 цялят, а цяпер даглядае 30. Яна выпрацавала за 11 месяцаў 585 працадзён. Свінарка Чэбікава Фрося атрымала вялікі прырост — 55 парасят ад 5 свінаматак і ўсіх парасят вырастала. Калгаснікі паважаюць члена праўлення калгаса Анну Антонаўну Маслакову. Яна 14 год працуе даяркай. Заўсёды чыстыя, гладкія, учас накормлены замацаваныя за ёю 10 кароў і 5 цёлак. Яна дасягнула самай вялікай удойнасці кароў. Дзве яе любімыя каровы даюць штодзённа па 20—25 літраў малака кожная. Сваёй сям'ёй Анна Антонаўна выпрацавала за год 1.149 працадзён і атрымала 5.700 рублёў грашыма, каля 6 тон бульбы і 3,5 тоны збожжа.

На ўрачыстым сходзе арцелі лепшыя калгасніцы былі прэміраваны.

... Доўгая зімняя ноч. Калі на ўсходзе паяўляецца ледзь прыкметная светлая палоска, якая прадвясчае рассвет, калгасны вяртаўнік — дзед Ягор—заўсёды чуе скрып крокаў. Ён спыняецца і хутчэй для формы, чым па сутнасці, аклікае:

— Хто тут ходзіць?

— Гэта я, дзядзька Ягор,— раздаецца з цемры гучны жаночы голас. Праз хвіліну да

Цялятніца калгаса «Комінтэрн» Феня Дзенісенка з выгадаваным ёю цялём.

дзеда падыходзіць жанчына. — А, гэта зноў ты, паўночніца, — дабрадушна бурчыць дзед, пазнаўшы Феню Дзенісенка,—сну на цябе няма.

— Ды я і то заспала,—адказвае Феня. Пяць гадзін ужо. Трэба хутчэй печку запаліць, ды пойла цялятам нарыхтаваць.

Неўзабаве ў вокнах жывёлагадоўчай кухні паявіліся светлыя агні, і струйка белага дыму паказалася з трубы. Прышла свінарка Фрося Чэбікава, потым даяркі, птушніцы. Пачаўся працоўны калгасны дзень...

Калгас «Комінтэрн», Магілёўскай вобласці.

Вывазка гною ў калгасе імя Ільіча Мінскага раёна.

П. ДАНИЛАУ

Мал. Н. Гуцёва.

Гутарка зацягнулася да поўначы. Але ніхто не думаў ухадзіць. Усе з цікавасцю слухалі расказ агітатара аб вялікіх правах савецкіх грамадзян. Гаварыла не толькі агітатар, але і калгасніцы дзяліліся сваімі ўспамінамі. З асаблівым захапленнем выслухалі яны расказ усімі паважанай калгасніцы Агафі Пятроўны.

— Вось памятаю,—пачала яна,—даўно гэта было, гадоў сорок будзе назад, за царом — выбралі нас у дэлегаты. Ну, якія там дэлегаты? Проста хадакі. Хадакі ад грамады. Слова гэтае тады моднае было: «дэлегаты». Вось і мы, значыць, дэлегаты.

Справа была такая.

Судзіліся мы з панам за сенажаць. Была ў нас пожня адна—заліўная. Добра там трава расла. Ух, як добра! Ну і спадабалася сенажаць пану. Хоць у яго і сваёй сенажаці разоў у пяць больш было тут, побач з нашай. Толькі слупы іх падзялялі. Моцныя такія слупы, заўсёды яны тут стаялі, спрадвеку.

Вось пан і гаворыць аднойчы:

— Трэба, — гаворыць, — мужычкі, слупы гэтыя змяніць. Яны ўжо згнілі, напэўна? Паваліцца слуп альбо карова яго зверне, тручыся, і як тады вырашыш: дзе ваша сенажаць? дзе мая?

— Ды што вы, панок?—гавораць нашы мужыкі.— Ды яны зусім-жа здаровыя слупы. Яшчэ могуць, уга як, стаяць. Нічога ім не зробіцца, панок.

— Не, не — кажа пан, — трэба іх змяніць. Вы не турбуйцеся, лесу я дам свайго на слупы. І рабочыя мае-ж укапаюць іх. Вам ні аб чым не прыдзецца турбавацца.

— Добра, калі так,—гавораць нашы.

І вось прачынаемся мы на другі дзень і, бацуюхны мае!—стаяць навіюткія слупы пасярэдзіне нашай пожні. Ну, якраз палавіна сенажаці, дзе самая травамурог расце, «адслупілася» да пана.

Мужыкі нашы—у крык. Хутчэй да яго.

— Памылка, моў, здарылася, панок. Слупы няправільна ўкопаны...

А пан пагладжвае бруха ды самазадаволена ўхмыляецца.

— Ніякай,—гаворыць,—памылкі. Слупы ўкопаны правільна. Мая гэта сенажаць.

Мы ў суд, зразумела. Выклікалі каморнікаў. Але каморнікі і суд таксама «слупяць» усё на панскі бок.

Ну, судзіліся мы гэтак,—усё без толку. Усе суды прайшлі, аж да губернатара, і ўсюды адно і тое-ж:

няма нідзе нам веры: усюды вераць яму, пану. Застаецца для нас апошняя дарога—да міністра.

— Пашлем, — гаворым, — дэлегатаў да міністра. Хай ён на праўдзе разбярэ ўсё.

Пачалі выбіраць хадакоў.

Выбралі шасцёх, самых скрытных. І мой трапіў таксама. А мы толькі што пажаніліся з ім. Усяго, мабыць, тыдзень які прайшоў, не больш.

— Не пущу яго,—крычу.—Пашліце каго другога, а яго не пущу... Ну, як я тут буду без яго? адна? Не пущу-у-у!

Мяне ўгаварваюць:

— Нельга без яго. Ён адзін у нас пісьменнасць ведае. Без яго яны заблудзяць у сталіцы. Без яго ніяк немагчыма.

— Ну, тады і мяне пасылайце разам з ім. Я таксама паеду. А аднаго не пущу-у-у-у!

— А праўда,—гавораць мужчыны.—Няхай яна едзе. Баба языкатая.—А мо' што і карыснае скажа там? Добра. Едзь і ты.

Паехалі мы.

Доўга ці коратка ехалі, але дабраліся да міністра.

Ні да самога яшчэ міністра—гэта толькі так гаворыцца,—а дабраліся да таго дома, дзе ён жыве. А дом вя-а-лізны. Акон у ім ды дзвярэй—не пералічыш.

Вось падыходзім мы да гэтага дома. Бачым, дзверы зачынены, а каля дзвярэй—вось шчасце!—сам міністр стаіць. Увесь у срэбраных жычках. Шапка са срэбранай паскай. Гузікі ў два рады і таксама ўсе срэбраныя.

Мы адразу-ж бомк яму ў ногі.

— Змілуйся,—гаворым,—абарані, айцец міністр. Такая вось і такая ў нас справа...

А ён:

— Я,—гаворыць,—шаноўныя, не міністр. Я толькі яго швейцар. А калі вы жадаеце прайсці да міністра, дык паложце рубель мне на руку і я вам адчыню дзверы.

Ну, палажылі мы яму на руку рубель, і ён адчыніў нам дзверы. Уваходзім і бачым не падманіў: стаіць пасярэдзіне пакой пан, яшчэ больш важны, як той яго швейцар. Ужо не ў срэбры, а ў золаце ўвесь. І гузікаў залатых не злічыш, і на руках, на каўняры золата, а шапка—дык і зусім залатая.

Мы і перад ім бомк на калені. Ды, вядома, ніжэй кленчым перад ім, як перад яго тым швейцарам.

— Ваша міністэрскае шаноўніцтва,—гаворым. Паче, вялікі міністр.

— Не, гаворыць, — вы памыліліся, — я не міністр. Я камердынер міністра. Сам-жа міністр там! — ківае ён нам галавой на другія дзверы. — Вы хочаце прайсці да яго? Паложце мне ў кішэню два рублі і я вам адчыню.

Паклалі мы ў яго кішэню два рублі. Адчыніў ён нам другія дзверы, а там — трэці пан. Яшчэ больш важны за гэтага другога. І золата на ім яшчэ больш, і мядаль на грудзях, і не стаіць ужо, а сядзіць за сталом, — значыць, міністр.

Мы да яго:

— Памажы, ваша васпанскае васпанства. Вось так і гэтак склалася ў нас справа. Без гэтай сенажаці нам хоць памерці зараз... Ніяк немагчыма без яе...

— Гэта не да мяне, — гаворыць ён, выслушаўшы нас. — Гэта вам трэба да міністра.

— А ты хіба не міністр яшчэ?..

— Не. Я начальнік гэтага стала. Пажыце на стол тры рублі і я вас пранушчу далей.

Зразумелі мы тут гэтую махінацыю. Вылажылі тры рублі і прайшлі далей. І ўжо не сталі бомкацца ілбам перад кожным, а проста пытаемся: «ты міністр?» — «не», — выкладваем рублі, лікам столькі, якія дзверы нам трэба прайсці, і ідзем далей. І колькі мы іх прайшлі, гэтых дзвярэй? Колькі вылажылі рублёў? — ужо не памятаю. А канца дзвярам усё няма. Яшчэ і не відаць, дзе ён, гэты канец, і будзе.

— Не. Не хопіць у нас рублёў на ўсе дзверы, — гаворым. Не дайсці нам да міністра! Давайце звернемся да гэтага, што за гэтымі дзвярыма. Раскажам яму ўсё, можа ён дапаможа нам. Гэта-ж і ён, мусіць, вельмі вялікі начальнік.

Так і зрабілі. Вытрусілі з кішэняў усе апошнія рублі — іх налічылася роўна столькі, каб заплаціць за гэтыя дзверы, — увайшлі да начальніка. А ён та-а-ў-шчэнны! А мядаль у тых ды золата на ім — вочы сленіць.

Бомкнуліся мы перад ім на калені:

— Вось так і так, — тлумачым яму. — Ваша высо-

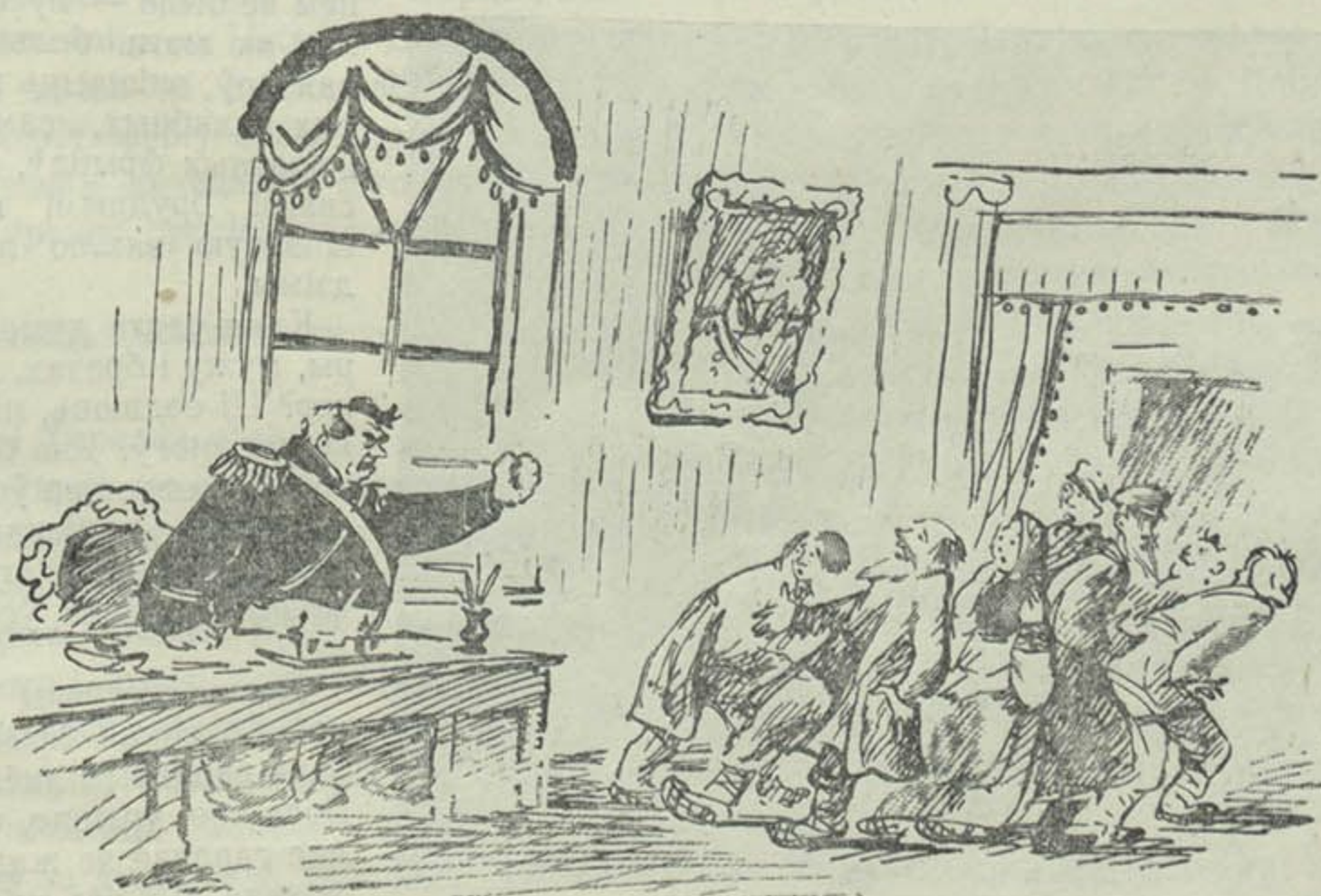
кае начальніцтва. Ішлі мы да міністра па гэтай вось справе, ды не можам дайсці да яго. Вельмі-ж цяжка праязаць праз усе гэтыя дзверы: усё вузей ды вузей яны робяцца, чым далей ісці, — не па нашых мужыцкіх сілах ціснуцца ў іх... Дапамажы ўжо хоць ты нам. Мы — «дэлегаты»...

— Дэлегаты? Вы дэ-ле-га-ты? — зароў, увесь наліўшыся крывёю, таўстун. — Гэй! Жандармы! — крычыць, — даць ім «дэлегацкіх».

Наляцела тут зграя і давай нас бізунамі частаваць...

Выскачылі мы на вуліцу, а на вуліцы нас адразу-ж акружылі конныя, ды ў турму.

Дзесяць месяцаў праседзелі мы ў турме. Сяляне ў вёсцы не толькі ўсёй сенажаці лішыліся, а і кароў, коней распродалі на прашэнні ды на гасцінцы, каб давесці, што мы хадакі былі, а не якія не «дэлегаты».

БУДАЎНІК АЎТАЗАВОДА

I. ПРАЎДЗІН.

— Каця, Каця, будзь асцярожна, не дай божа, утопішся,—крычала маці наўздагон убягаючай дачкі. Але стройная, чарнавокая дзяўчына звонка засмяялася ў адказ і хутка накіравалася да рэчкі, дзе яе чакалі такія-ж вясёлыя, задорныя падругі.

Яна на-хаду скінула адзенне і з размаху рынулася ў халодную ваду.

— Каця, нырні! Каця, давай уперагонкі!..

І Каця надоўга знікала ў іскрыстай вадзе, прымушаючы падруг з заміраннем сэрца чакаць яе звароту на паверхню. Або яны з крыкам і смехам пускаліся ўперагонкі, падымаючы фантаны пырскаў і пакідаючы ззаду сябе белую паласу пушыстай вадзяной пены.

... Дзе яны, гэтыя дзявочыя гады? Каця Кутузава задумліва глядзела ўдалечыню, і ў памяці ўзнікаюць карціны адна за другой.

Вось яна далёкая і разам з тым такая блізкая, родная вёска Муцягіна, калгас «Верны шлях», Калінінскай вобласці. Широкая пыльная дарога, моцныя сасновыя зрубы дамоў, скрыпучыя жураўлі ля калодзежаў, прысады з кветкамі... За вёскай—выкручастая прэстая істужка ракі Іружа—месца вясёлых купанняў летам і шумных іграў зімой. Хутка прамільгнулі школьныя гады. Потым паляводчая брыгада. Першыя заробленыя працадні. Першыя прыгожыя сукенкі. Першае каханне, замужаства... Будучае прадстаўлялася Каці ў радужных фарбах: сям'я, радасная праца ў калгасе і заможнае, культурнае жыццё...

Але ўспыхнула вайна. Адразу рухнулі мары. Пайшоў у армію муж, пайшлі браты. Цяжкім каменем наваліліся дні трывог і клопатаў. Вораг набліжаўся да сэрца Радзімы—да Маск-

вы. Што рабіць, куды падацца? Каця думала паехаць углыб Расіі, пайсці на завод, дапамагчы Радзіме ў барацьбе з ворагам. Не паспела. Вораг прышоў да парога яе дома—нахабны, прагны, поўны нянавісці да ўсяго рускага. Каця замкнулася ў сябе, амаль не выходзіла з дому, старалася не трапіць немцу на вочы. Але яе заўважылі, патрабавалі выйсці на работу—рамантаваць трактары. Каця наадрэз адмовілася. Працаваць на немцаў, на ворага?! Лепш смерць! Кацю пасадзілі ў турму, потым адправілі ў глыбокі тыл. Паўтара месяца над ёю здзекваліся, вазілі па лагерах і турмах—усё бліжэй і бліжэй да фабрыкі смерці. Але яна згаварылася з суседкай па турэмнай нары і, скарыстаўшы цемру жнівеньскай дажджлівай ночы, уцяклі. Праз два дні галодных, змучаных дзяўчат падабраў у лесе партызанскі атрад імя Шчорса.

Калі Каця адпачыла, агледзелася, камандзір атрада запытаў яе:

— Ну, таварыш, чым вы намераны ў нас заняцца? Бульбу чысціць ці немцаў біць?

— Немцаў біць!—цвёрда адказала Каця.

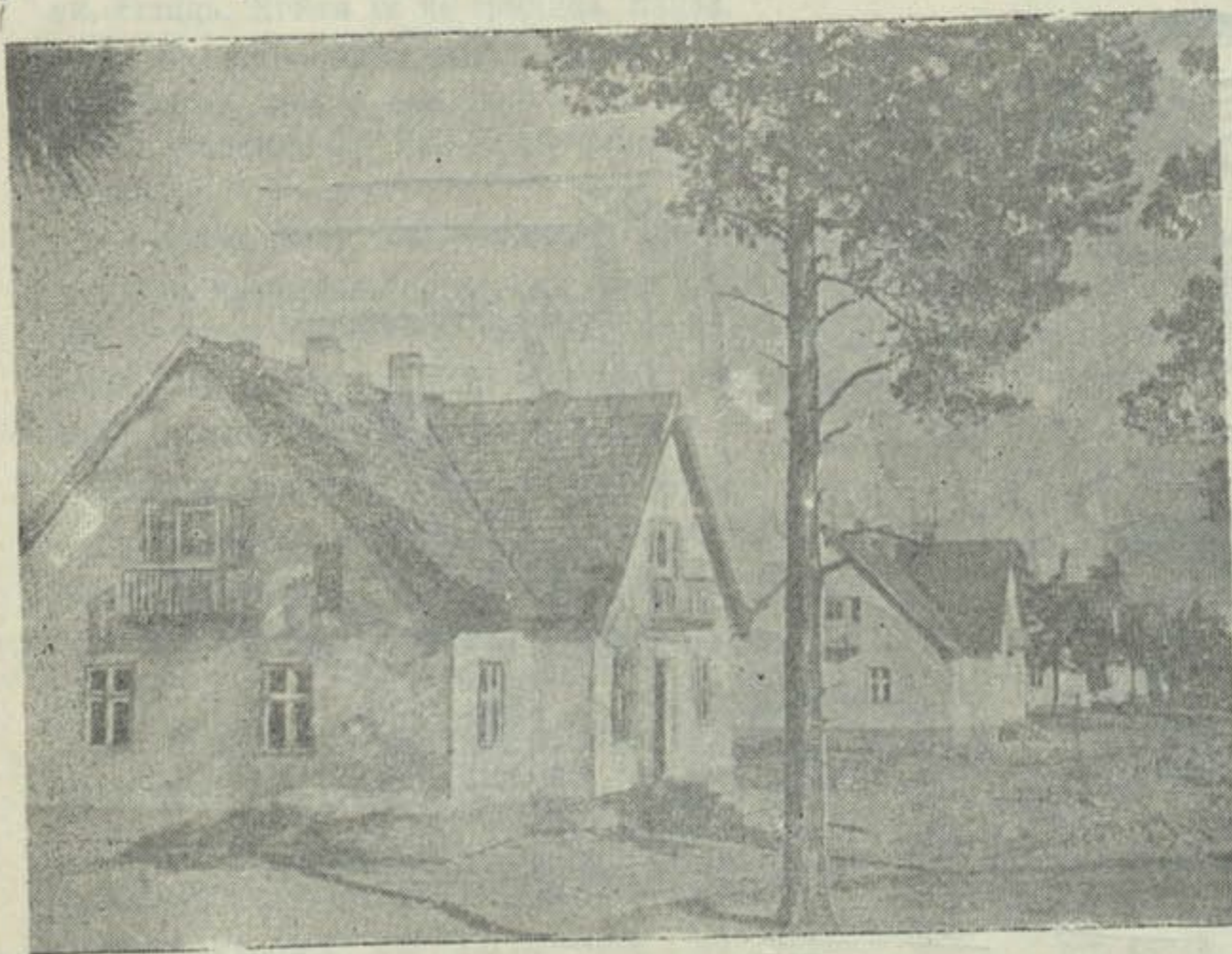
Яе залічылі байцом, выдалі зброю, навучылі абыходзіцца з ёю.

Так пачалося новае жыццё, поўнае небяспек, барацьбы, рызык. Яна ўдзельнічала ў баях, мініравала пуці і дарогі, падрывала варожыя эшалоны, аўтамашыны; два разы была ранена; тры разы яе віншавалі з урадавымі ўзнагародамі. Каця сябе не пазнавала. Тая самая жанчына з Іружы, якая ціхімі вечарамі давярала падругам свае заветныя мары аб спакойным, радасным жыцці ў калгасе. Як могуць мяняцца густы, жаданні і звычаі!

Цяпер самым заветным жаданнем яе было — пусціць пад адкос як мага больш варожых паяздоў, знішчыць пабольш гэтых нахабных, самаўпэўненых і прагных фрыцаў, якія тапталі сваімі бруднымі нагамі свяшчэнную зямлю любімай Радзімы.

Каця часта думала аб мацеры, мужу і братах. Дзе яны цяпер? Ці ведаюць, ці адчуваюць яе дапамогу? Яна была ўпэўнена, што вораг не ўстаіць перад магутным націскам усяго савецкага народа, што перамога блізка, і рабіла ўсё для перамогі.

Дзень сустрэчы з наступаючай Савецкай Арміяй быў самым радасным днём яе жыцця. Вось яно, урэшце, самае заветнае гарачае яе жаданне. Вораг уцякае. Дні яго злічаны. Хутка, хутка Савецкая Армія дасягне нямецкага лагава і там прыкончыць фашыскага звера.

Рабочая вуліца ў новым пасёлку Мінскага аўтазавода.

Фота Л. Папковіча і К. Якубовіча.

Каця чакала далейшых баявых заданняў, рвалася на фронт, але ёй далі работу ў тылу, і яна з жалем рассталася з любімай вінтоўкай.

... Мінула каля двух з палавінай гадоў. Сёння мы сустракаем Кацю на будоўлі першыня беларускай аўтапрамысловасці—Мінскага аўтазавода. Каця—тынкоўшчыца, кіруе брыгадай з 12 чалавек. Як яна трапіла ў тынкоўшчыкі? Яе родную вёску на Калініншчыне немцы разграбілі, разбурылі. Муж і браты загінулі на вайне. І Савецкая Беларусь, за якую яна змагалася, за якую праліла кроў, стала ёй асабліва блізкай, роднай.

Яна жыла ў Баранавіцкай вобласці. Калі пачула зварот ЦК комсамола Беларусі—прыняць удзел у будаўніцтве двух беларускіх гігантаў пасляваеннай сталінскай пяцігодкі: аўтамабільнага і трактарнага заводаў,—былая партызанка не магла застацца абыякавай да закліку партыі і ўрада, да закліку комсамола. Яна падала заяву з просьбай паслаць яе на будоўлю аўтазавода.

Каця не без хвалявання праходзіць міма стройнага раду прыгожых катэджаў і двухпавярховых каменных дамоў, у будаўніцтве якіх яна прымала непасрэдны ўдзел.

— Вось гэты фасад я тынкавала,—гаворыць яна. І гэтыя дамы, і ўся будоўля становяцца яе роднымі, блізкімі.

— Аб чым цяпер марыце?

— Аб далёкім будучым не задумвалася. А бліжэйшае для мяне ясна—з чэсцю закончыць будаўніцтва аўтазавода.

Так мяняюцца густы, жаданні, звычаі. Жыццё складанае і, пачынаючы яго, цяжка прадугледзець якія нечаканасці яно прыпаднясе ў далейшым. Можна, скончыўшы будаўніцтва аўтазавода, Каця захоча будаваць яшчэ які-небудзь гігант соцыялістычнай прамысловасці або вывучыць новую прафесію і застацца на аўтазаводзе? Усё магчыма. Перад савецкімі людзьмі ўсе дарогі адкрыты—дарогі да шчасця, да радаснага, шчаслівага жыцця.

АГІТАТАР ОЛЬГА ТУРАНОК

В. БАГАРАД

Вячэрні змрок павольна асядае на скаваную марозам зямлю. У хатах запальваюцца агні. Сярод прыціхшай вясковай вуліцы паяўляецца адзінокая чалавечая фігура. Гэта Аляксандр Янушкевіч, які нядаўна вярнуўся з арміі ў роднае Календзіна.

Аляксандр заходзіць у крайнюю хату да Якава Максімавіча Ганько. Праз чвэрць гадзіны ён ужо выходзіць ад Нікалая Дзімітрыевіча Бекеша, які жыве на супроцьлеглым канцы вёскі. Янушкевіч зрабіў сваю справу акуратна—усім сялянам паведаміў, што Ольга Дзімітрыеўна Туранок просіць уважыць яе сваім наведаннем.

— Стала быць, важнае штосьці,—рашылі людзі.

Хата Ольгі Туранок стаіць на водшыбе Календзіна. У гэтай хаце Дзімітрыеўна, як любоўна велічаюць яе аднавяскоўцы, пражыла без малага сорок год. Дарогу да яе добра ведаюць і старыя і малыя. Яшчэ ў мінулую зіму ледзь не кожны вечар праводзілі яны час ва ўтульнай кватэры, гадзінамі гутарылі аб выбарах у Вярхоўны Совет краіны савецкай, аб сваім жыцці-быцці. Моцна палюбілі тады Дзімітрыеўну за душэўныя, цёплыя словы, якія да самага сэрца простага чалавека знаходзілі верную дарогу.

... Гулка звініць пад нагамі зямля. Даўно не

выходзіў з хаты дзед Сарока. Стары ўжо—85 год мінула. Ну, а па закліку Дзімітрыеўны не сцяпеў—злез з печы. Ведае стары—не спросту кліча суседка. Вось і знаёмы ганчак.

— Здаецца, першы я,—вітаючыся з гаспадыняй, гаворыць дзед.—Чаго-ж гэта ты, Дзімітрыеўна, сёння сходку збіраць задумала? Мо' справа якая?

— Угадаў, Дзям'яныч, справа і ёсць,—гасцінна прымае госця Ольга Дзімітрыеўна.

Неўзабаве хата пачала запаўняцца народам. Прышоў Якім Максімавіч Ганько з жонкай Марыяй Георгіеўнай. Прышоў Іван Антонавіч Туранок са сваёй шматлікай сям'ёй. Шумнай стайкай уляцелі дзяўчаты—Марыя Завадская, Ольга Ганько, Ліда Тарасевіч. Сцяпенна ўвайшлі дэмабілізаваныя воіны Леанід Туранок, Аляксандр Янушкевіч, інвалід Айчынай вайны Канстанцін Туранок.

Хата запоўнілася да адказу. Ольга Дзімітрыеўна, як магла, рассадзіла гасцей: хто пасталей—на канапе, на крэслах; хто маладзей—на лаўках і сундуку. Сама дабавіла агню ў лямпе, надзела акуляры і пачала гутарку.

— Гадоў шэсць назад, — гаворыць яна, — упершыню выбіралі мы з вамі ў Вярхоўны Совет нашай рэспублікі. Тады Армія Савецкая па ўказу самога таварыша Сталіна зняла з на-

шай шыі яро паноў-крывяпіўцаў. Многа вады ўцякло з той пары. Жылі мы пры Соведах прывольна, вальготна. Але немцы акаянныя абарвалі наша шчаслівае жыццё. Лютавалі горш драпежных звяроў. У Марылі Амасовіч гадалае дзіця застрэлілі, што спаць сваім крыкам—хворае было—не давала. А цябе, Нікалай Дзімітрыевіч, абабралі да ніткі.

— Што і гаворыць,—адгукнуўся Нікалай Дзімітрыевіч Бекеш,— нарабілі немцы ліха, вавекі не забыць.

— Дзякуй, Совецкай Арміі, задала ім перцу—больш непавадна будзе, — уставіў сваё слова звычайна маўклівы дзед Міхась.

— Дык вось я і кажу,—прадаўжае Ольга Дзімітрыеўна,—зноў вольнымі мы сталі, самі гаспадары. Совецкая ўлада дапамагла нам на ногі стаць: у каго хату спалілі — бясплатна лесу дала, у каго ўсё дабро забралі—насення пазычыла. 9 лютага, як вы ведаеце, нам удругарадзь у Вярхоўны Совет рэспублікі выбіраць. Павінны мы такой уладзе пачот аказаць—у выбарах прыняць удзел, як аднаму. Так я кажу?

— Так, вядомая справа,—адказалі дружна сяляне.

Уважліва слухаюць прысутныя свайго агіта-

тара. Ніводнага слова не прапускаюць. А гаворыць Ольга Дзімітрыеўна многа: і аб жыцці сялянскім, аб радзімай краіне, аб савецкай выбарчай сістэме. Сама сялянка—Ольга Туранок гаворыць проста, даходлівай мовай. А калі пачала чытаць Палажэнне аб выбарах, уважліва сачыла за тым, каб усё зразумела было. Вось чаму час-ад-часу яна адрываецца ад чытання, дасканала растлумачвае тое месца, якое, ёй здаецца, павінна быць асабліва добра засвоена. Тады маладосцю іскрацца вочы сялянкі—дарма што за 60 пераваліла. Яна захапляецца. Гарачыя, з глыбіні душы ідучыя словы захапляюць і слухачоў, будзяць іх думку, успаміны.

Слухае, не зводзячы з Ольгі Дзімітрыеўны вачэй, і дзед Сарока. І ў ім словы агітатара падымаюць рой успамінаў аб даўно мінулых днях.

— Вось ты, Дзімітрыеўна, гаворыш, хто ў нас права галасаваць мае. Выходзіць, у нас галасаваць усе могуць, хто гадамі вышаў. Але не тое ў Амерыцы. Быў я там. Заробтку шукаў. Бачыў іх выбары. Не тое, што ў нас. Там, к прыкладу, галасуе той, у каго кішэня тоўстая, ды на чужым гарбу сядзіць.

— Ды што пра Амерыку гаворыць, а пры Польшчы лепш было? — гаворыць Іван Туранок. — Каго мы тады выбіралі? Свайго брата селяніна? Не, не было яшчэ такога! Паноў, Пяткевіча ды Камінскага — вось каго сілком прымушалі нас выбіраць у сейм польскі. А хто яны былі, гэтыя паны? Нашы ворагі, дармаеды.

Нехта закінуў слова аб добраахвотным продажу лішкаў хлеба дзяржаве. Дагэтуль першым па данай справе ішоў Сямён Іванавіч Сідаровіч. А тут высветлілася, што верх над ім узяў Нікалай Фёдаравіч Глінскі — удвая больш збожжа прадаў ён роднай дзяржаве. Уровень з ім ідзе гаспадыня дома — Ольга Дзімітрыеўна Туранок і многія другія. Прыкінулі сяляне, што ўсім мірам прадалі яны ўжо лішкаў пудоў каля шэсцьсот.

— Да выбараў прададзім яшчэ столькі, — вырашылі сяляне. — Нам у цяжкую гадзіну дзяржава наша дапамагла — вось і мы ёй цяпер дапаможам.

Любяць і паважаюць выбаршчыкі 4-га ўчастка чыгуначнай выбарчай акругі г. Магілева свайго агітатара Марыю Фёдараву Гаваркову. Працоўны чалавек, Марыя Фёдаравна з вялікай любоўю і сілай нясе ў народ слова большэвіка-агітатара. З адным яна пагаворыць аб аднаўленні роднага горада, з другім аб падзеях міжнароднага жыцця, трэцяму прачытае артыкул з газеты і разбірае ўсе важнейшыя пытанні, з чацвертым падзеліцца асабістымі ўспамінамі.

Усе ведаюць, што Марыя Фёдаравна—сказіцельніца. Яна напісала многа вершаў, захавала ў памяці сказы старых беларусоў. З вялікім майстэрствам перадае яна народныя юмары, вельмі добра выконвае народныя песні.

Мінулым летам Марыя Фёдаравна ў складзе беларускай дэлегацыі была запрошана ў Маскву на святкаванне Дня Перамогі. Аб многім можа раскажаць і раскажае вопытны агітатар-комуністка Марыя Фёдаравна Гаваркова. З давер'ем да яе раскрываюцца сэрцы выбаршчыкаў.

На здымку: М. Ф. Гаваркова (справа) і работніца Лідзія Ягораўна Зелікава чытаюць газету.

Фота А. ДЗІТЛАВА.

ПРЫВІЎКІ ЗАСЦЕРАГАЮЦЬ ДЗЯЦЕЙ АД ЗАРАЗНЫХ ЗАХВОРАВАННЯЎ

Заразныя хваробы выклікаюцца мікробамі. Каб усцерагчы дзіця ад заразных хвароб, трэба перш за ўсё старацца, каб узбуджальнікі заразных хвароб—мікробы—не трапілі ў арганізм дзіцяці. Таму нельга пускаць дзіця да хворых дзяцей і даваць яму дакранацца да рэчаў, якія былі каля хворага, нельга карміць яго ежай, забруджанай мухамі і пылам, нельга даваць яму піць сырую ваду, трэба захоўваць чыстату і г. д.

Але калі мікробы ўсё такі трапяць у арганізм дзіцяці, ці абавязкова ён захварэе? Бо бывае так: захварэла дзіця дыфтэрыяй; з ім напярэдадні гулялі двое рэбят, адзін з іх заразіўся і праз некалькі дзён таксама захварэў, а другі застаўся здравым. Чаму? Аказваецца, ён у мінулым годзе перахварэў ужо гэтай самай хваробай. А дыфтэрыя, кор, воспа і многія іншыя заразныя хваробы звычайна бываюць толькі раз у жыцці. Хто раз перахварэў, той ужо звычайна ў другі раз не захварэе, ён стаў неўспрымальным да гэтай хваробы. Але для таго, каб зрабіцца неўспрымальным да хваробы, не абавязкова перахварэць ёю. Зменшыць успрымальнасць да некаторых заразных хвароб можна пры дапамозе засцерагальных прывівак.

Тут мы раскажам аб тых прывіўках, якія неабходна зрабіць усім дзецям.

Прывіўкі супроць воспы. Воспа—вельмі небяспечная і цяжкая хвароба. Яна вельмі заразлівая. Раней яна была шырока распаўсюджана; штогод ад воспы паміралі сотні тысяч чалавек, а многія з выздаравелых заставаліся сляпымі, глухімі, на твары на ўсё жыццё заставаліся ўродлівыя рубцы.

Ужо даўно было вядома, што такія-ж гнойныя пухірккі, як у людзей, хворых воспай, бываюць і на вымені ў кароў. Але гэта «кароўя воспа» працякае вельмі лёгка. Часам ад хворых кароў зараджаліся даяркі, у іх на руках паяўляліся такія-ж воспенныя пухірккі, але гэтым хвароба абмяжоўвалася, у астатнім яны адчувалі сябе зусім здравымі. Заўважылі, што тыя, хто перахварэў «кароўяй воспай», ужо не заражаліся чалавечай воспай.

У 1796 годзе англійскі ўрач Джэнер запрапанаваў прывіваць вадкасць з пухірка «кароўяй воспы» людзям, каб зрабіць іх неўспрымаль-

нымі да чалавечай воспы. Зробленыя ім вопыты паказалі, што прывіўка гэта зусім бяшкодная і ў той-жа час надзейна засцерагае ад захворвання. Прывіўкі пачалі шырока ўжывацца, і колькасць захворванняў воспай адразу рэзка знізілася. Але праз 20 год зноў паявілася эпідэмія воспы, прычым захворвалі і тыя, каму раней была зроблена прывіўка. Аказалася, што прывіўка ахоўвае ад заражэння, але не на ўсё жыццё, а таму кожныя 5—10 год прывіўку трэба паўтараць.

Цяпер у многіх краінах воспапры-
віванне абавязкова для ўсіх грамадзян, і захворванні воспай сустракаюцца там вельмі рэдка. У СССР ужо ў 1919 годзе за подпісам В. І. Леніна быў выдан дэкрэт аб абавязковым воспапры-
віванні.

Прывіўка воспы павінна рабіцца кожнаму дзіцяці ва ўзросце ад 2 месяцаў да 1 года. Трэба сачыць за тым, каб не расціраць, не расчэсваць і не забрудняць месца прывіўкі, а таксама, каб не замачыць яго ў часе купання дзіцяці. Часам на 8—9-ты дзень пасля прывіўкі павышаецца тэмпература, але гэта хутка праходзіць.

Паўторная прывіўка робіцца дзецям 4—5 год і 10—11 год; пры паўторнай прывіўцы павышэння тэмпературы звычайна не бывае.

Прывіўкі супроць дыфтэрыі пачалі ўжываць параўнаўча нядаўна, але ўжо за кароткі час было даказана, што яны вельмі карысны для барацьбы з гэтым сур'ёзным захворваннем. Праўда, гэтыя прывіўкі не даюць такоў поўнай неўспрымальнасці, як прывіўкі супроць воспы, прывітыя часам захворваюць, але хвароба звычайна праходзіць у іх лягчэй, чым у непрывітых. Ды і колькасць захворванняў сярод прывітых значна меншая.

Прывіўку трэба рабіць усім дзецям ва ўзросце ад 1 года да 8 год. Калі назіраецца многа захворванняў дыфтэрыяй, тады робяць прывіўку і меншым дзецям—пачынаючы з 6-месячнага ўзросту, а таксама дзецям ад 9 да 12 год.

Прывіўку робяць два разы з прамежкамі ў 3 тыдні. Каб узмацніць дзеянне прывіўкі, яе неабходна праз 3 месяцы паўтараць. Параўнаўча рэдка пасля прывіўкі бывае павышэнне тэмпературы, але яна хутка праходзіць, і ніякай шкоды прывіўка не прыносіць.

Прывіўкі супроць воспы і дыфтэрыі робяць усім здравым дзецям. Іншыя прывіўкі робяць толькі тады, калі ў данай мясцовасці ёсць небяспека заражэння той або іншай хваробай. Калі назіраецца многа захворванняў дызентэрыяй, робяць прывіўкі супроць дызентэрыі і маленькім дзецям, пачынаючы з поўгадовага ўзросту.

Асобна трэба сказаць аб прывіўках супроць кору. Кор—адна з самых пашыраных хвароб і амаль кожны з нас у дзяцінстве перанёс яго. Многія лічаць, што кор—несур'ёзнае захворванне і таму не трэба аберагаць ад яго дзяцей. Але гэта няверна. На самой справе, кор часта дае дошыць цяжкія аслабленні. Ва ўсякім разе, яго трэба лічыць вельмі сур'ёзным захворваннем для маленькіх дзяцей—да 4 год; у іх кор часта працякае вельмі цяжка. Таму трэба старацца ўсцерагчы дзяцей ад захворвання корам у гэтым узросце.

Прывіўка супроць кору дзейнічае вельмі кароткі час—ўсяго 3—5 тыдняў. Таму няма сэнсу рабіць яе ўсім дзецям. Яе робяць толькі тым маленькім дзецям (ад 3 месяцаў да 4 год), якія былі каля хворага хворага і такім чынам маглі заразіцца. Прывіўка сапраўдна ў першыя дні пасля заражэння, таму яе трэба рабіць як мага хутчэй.

Калі прывіўка зроблена своєчасова, дзіця або зусім не захворвае, або хвароба працякае ў яго лёгка.

Для прывіўкі служыць сываратка крыві дарослых, якія хварэлі ў дзяцінстве корам, паколькі ў сываратцы выздаравелых пасля кору на ўсё жыццё астаюцца вясчэствы, якія дапамагаюць арганізму змагацца з гэтай хваробай.

Прывіўкі не прыносяць ніякай шкоды, а карысць ад іх вельмі вялікая. Прывіўка ад воспы надзейна ахоўвае дзіця ад гэтай небяспечнай хваробы. Прывіўкі ад дыфтэрыі, ад кору і іншыя значна змяншаюць колькасць заразных захворванняў, а калі прывітыя і захворваюць, то хвароба ў іх звычайна працякае лёгка. Таму прывіўкі маюць вялікае значэнне для барацьбы з заразнымі хваробамі ў дзяцей для аховы іх здароўя. Кожная маці зацікаўлена ў тым, каб яе дзіцяці своєчасова былі зроблены неабходныя прывіўкі.

Цэнтральны інстытут санітарнай асветы Міністэрства аховы здароўя СССР.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. І. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Карла Маркса, будынак ЦК КП(б) Беларусі. Тэлефон — 93—9—42.
Заказ № 20 Друк. арк. 3. Здана ў набор 13/І 1947 г. Падпісана да друку 31/І 1947 г.

АТ 01265 Мінск, друкарня імя Сталіна, Пушкіна, 55 Тыраж 10.000 экз. Цана 1 р. 50 кап.
Да гэтага нумара бясплатна дадаецца ўкладка — старонка мод.

